Economisch Weekblad

voor Nederlandsch-Indië

Orgaan van het Departement van Economische Zaken met medewerking van Hoofden van Departementen, Diensten en Bedrijven, alsmede van niet-ambtelijke personen en organisaties.

8e Jaargang 14 APRIL 1939 No. 15

De invoer van automobielen in Ned.-Indië.

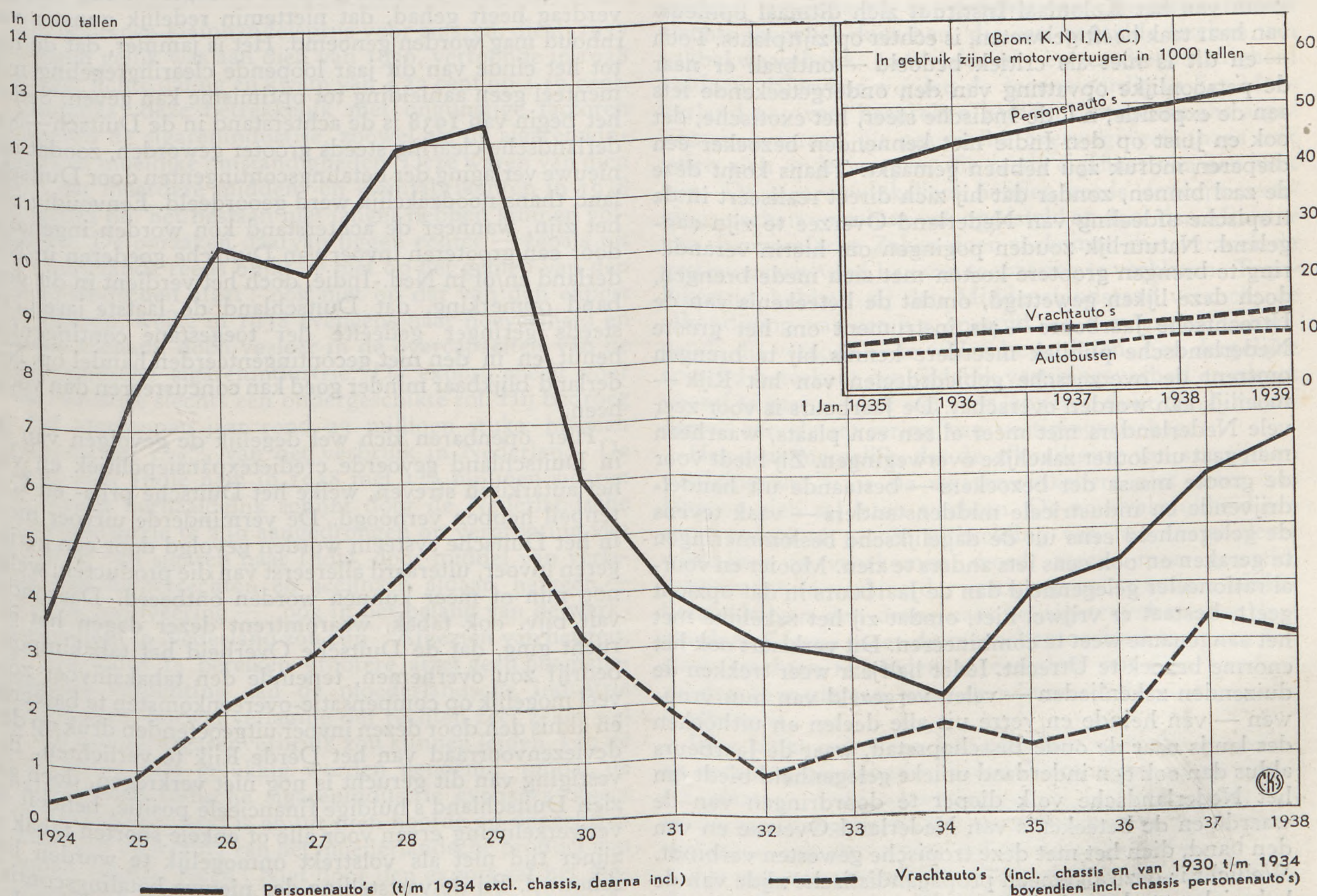

De invoer van automobielen vertoont in de laatste jaren een opvallende stijging. Toch is, zooals uit bovenstaande grafiek blijkt, de in de crisisjaren ontstane achterstand nog lang niet ingehaald.

In het bijzonder geldt dit voor den import van personenauto's, die tot 1934 onafgebroken daalde en tot dusver het niveau van 1925 nog niet kon bereiken.

Zeer interessant zijn in dit verband de door de Kon. Ned.-Indische Motorclub gepubliceerde cijfers betreffende het aantal in gebruik zijnde motorvoertuigen, dat voor de periode 1 Januari 1935 t/m 1 Januari 1939 eveneens (op andere schaal) in teekening is gebracht. Vergelijkt men de beide grafieken, dan ziet men, dat het autopark, vooral wat de personenauto's aangaat, voor een belangrijk deel gevormd wordt door auto's, welke dateeren uit 1930 en daaraan voorafgaande jaren.

Tevens valt er uit af te leiden, dat voor het eerst in 1938 de invoer verre uitging boven de toeneming van het aantal aanwezige auto's.

In hoeverre dit voor ieder type afzonderlijk het geval is, is niet na te gaan, aangezien de invoerstatistiek niet aangeeft, hoeveel autobussen geïmporteerd worden[1]). Voor alle motorvoertuigen tezamen bedroeg de invoer 9.706 stuks, terwijl het bestand steeg met 3.152. Globaal werden dus op drie ingevoerde automobielen, 2 auto's wegens ouderdom afgevoerd.

(Mededeeling van het Centraal Kantoor voor de Statistiek, Afd. Handelsstatistiek).

1) De grootere bussen worden meerendeels onder de vrachtauto's gerangschikt, de kleinere onder de personenauto's.

Uit het Moederland.

De 40e Jaarbeurs te Utrecht behoort weer tot het verleden. Ondanks den gespannen politieken toestand in Europa — gevaarlijker wellicht dan die van September j.l., doch door het Nederlandsche publiek veel kalmer opgenomen — had zij een opgewekt verloop. Nederlandsch-Indië was er wederom in de ruime zaal van de eerste verdieping van het vaste Jaarbeursgebouw vertegenwoordigd. Over hetgeen daar geëxposeerd was, willen wij het thans niet hebben. In „De Indische Mercuur" van 15 Maart j.l. kan men dienaangaande een uitvoerige beschouwing aantreffen. Een woord van lof voor de wijze, waarop de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut zich ditmaal opnieuw van haar taak heeft gekweten, is echter op zijn plaats. Toch — en dit is niet als critiek bedoeld — ontbrak er naar de persoonlijke opvatting van den ondergeteekende iets aan de expositie, n.l. de Indische sfeer, het exotische, dat ook en juist op den Indië niet kennenden bezoeker een dieperen indruk zou hebben gemaakt. Thans komt deze de zaal binnen, zonder dat hij zich direct realiseert in de tropische afdeeling van Nederland-Overzee te zijn aangeland. Natuurlijk zouden pogingen om hierin verandering te brengen grootere kosten met zich mede brengen, doch deze lijken gewettigd, omdat de beteekenis van de Utrechtsche Jaarbeurs — als instrument om het groote Nederlandsche publiek meerdere kennis bij te brengen omtrent de overzeesche gebiedsdeelen van het Rijk — moeilijk kan worden overschat. De Jaarbeurs is voor zeer vele Nederlanders niet meer alleen een plaats, waarheen men gaat uit louter zakelijke overwegingen. Zij biedt voor de groote massa der bezoekers — bestaande uit handeldrijvende en industrieele middenstanders — vaak tevens de gelegenheid eens uit de dagelijksche beslommeringen te geraken en ook eens iets anders te zien. Mooier en vooral rationeeler gelegenheid dan de Jaarbeurs in dat opzicht geeft, bestaat er vrijwel niet, omdat zij het zakelijke met het aangename weet te combineeren. Dit verklaart ook het enorme bezoek te Utrecht. Ieder halfjaar weer trekken de duizenden zakenlieden — velen vergezeld van hun vrouwen — van heinde en verre uit alle deelen en uithoeken des lands naar de oude Bisschopsstad, waar de Jaarbeurs aldus dan ook een inderdaad unieke gelegenheid biedt om het Nederlandsche volk dieper te doordringen van de waarde en de beteekenis van Nederland-Overzee en van den band, dien het met deze tropische gewesten verbindt. Wellicht is deze algemeen propagandistische zijde van de koloniale stand op de Utrechtsche beurs voor Indië van evenveel of grooter belang dan de zakelijk-commercieele kant.

Om grootere bekendheid te geven aan doel en werkwijze van deze Overheidsdiensten zijn o.m. ook de Economische Voorlichtingsdienst en het Centraal Bureau voor de Statistiek op iedere Jaarbeurs te Utrecht vertegenwoordigd in keurig verzorgde stands. Vooral de kleinere zakenmenschen en de middenstanders, die dikwijls nog zoo slecht den weg naar de ambtelijke instanties weten te vinden, worden daardoor bereikt.

Het was dezen keer de Duitsche dag op de Jaarbeurs, welke zich in hooge belangstelling mocht verheugen. Minister Steenberghe, Dr. Fentener van Vlissingen en van Duitsche zijde Dr. Emil Helfferich voerden er het woord en wezen op de omvangrijkheid der economische betrekkingen, welke Nederland en Duitschland wederkeerig met elkaar onderhouden. In het licht van de jongste Nederlandsche tariefwet, het recente bezoek van genoemden Minister aan Duitschland en de toen nog aan den gang zijnde besprekingen over een ander handelsverdrag, had deze „Duitsche dag" bijzondere beteekenis.

Intusschen is het nieuwe Duitsch—Nederlandsche handelsverdrag een feit geworden. Het is op den eersten April j.l. in werking getreden en loopt tot ultimo 1940. Niet ontkend kan worden — zooals de Directeur-Generaal van Handel en Nijverheid, Dr. Hirschfeld in een persconferentie verklaarde —, dat de gewijzigde Nederlandsche tariefwet haar uitwerking op de totstandkoming van het verdrag heeft gehad, dat niettemin redelijk gunstig van inhoud mag worden genoemd. Het is jammer, dat de nog tot het einde van dit jaar loopende clearingregeling momenteel geen aanleiding tot optimisme kan geven. Sedert het begin van 1938 is de achterstand in de Duitsch—Nederlandsche clearing steeds grooter geworden, zoodat een nieuwe verlaging der betalingscontingenten door Duitschland thans noodzakelijk werd geoordeeld. Eenvoudig zou het zijn, wanneer de achterstand kon worden ingehaald door een grooteren invoer van Duitsche goederen in Nederland en/of in Ned.-Indië, doch het verdient in dit verband opmerking, dat Duitschland de laatste jaren een steeds geringer gedeelte der toegestane contingenten benut en in den niet gecontingenteerden handel op Nederland blijkbaar minder goed kan concurreeren dan voorheen.

Hier openbaren zich wel degelijk de gevolgen van de in Duitschland gevoerde credietexpansiepolitiek en van het autarkisch streven, welke het Duitsche prijs- en kostenpeil hebben verhoogd. De verminderde uitvoer moet in het Duitsche systeem worden gevolgd door een geringeren invoer, uiteraard allereerst van die producten, welke nog min of meer kunnen worden ontbeerd. Daaronder valt bijv. ook tabak, waaromtrent dezer dagen het gerucht ging, dat de Duitsche Overheid het tabakimportbedrijf zou overnemen, teneinde den tabaksinvoer zooveel mogelijk op compensatie-overeenkomsten te baseeren en aldus den door dezen invoer uitgeoefenden druk op den deviezenvoorraad van het Derde Rijk te verlichten. Bevestiging van dit gerucht is nog niet verkregen, doch gezien Duitschland's huidige financieele positie, behoeft de verwerkelijking ervan voor alle of enkele soorten tabak te zijner tijd niet als volstrekt onmogelijk te worden beschouwd. Bij de vaststelling der nieuwe betalingscontingenten is dat van Nederlandsch-Indische tabak voor het 2de kwartaal 1939 reeds met 15% verminderd, hetgeen in tabakskringen hier te lande wel eenige teleurstelling heeft verwekt, daar niet op zulk een hoog percentage was gerekend. Het is denkbaar, dat het verminderde verbruik in Duitschland — dat echter wel een zeer belangrijke afnemer is van Nederlandsch-Indische tabak — elders voor een deel zal worden gecompenseerd, althans voor zoover Deli-tabak betreft. In Nederland b.v. blijft het binnenlandsche sigarenverbruik zich in stijgende lijn bewegen.

Sigarenverbruik in Nederland[1]).

1935	1429 millioen stuks
1936	1459 „ „
1937	1499 „ „
1938	1550 „ „

1) Cijfers ontleend aan „Ons Dekblad" van 15 Maart j.l.

Ook de waarde van dit verbruik steeg in 1938 ten opzichte van 1937, evenals het verbruik per hoofd der bevolking. Het sigarettenverbruik nam nog meer toe, doch dat van rooktabak blijft verminderen, zooals onderstaande tabel in verhoudingscijfers weergeeft :

Verbruik in Nederland.

	Hoeveelheid			Waarde		
	Sigaren	Sigaretten	Rooktabak	Sigaren	Sigaretten	Rooktabak
1923	100	100	100	100	100	100
1930	131	183	91	120	175	96
1936	140	203	86	78	120	69
1937	144	222	86	80	130	67
1938[2])	148	246	78	83	142	61

De doorsnee-kleinhandelsprijs voor sigaren, die in 1937 praktisch gelijk was aan dien van 1936, vertoonde in 1938 een zeer lichte daling en kwam van 4,22 cent op 4,19 cent.

Ondanks deze betrekkelijk niet ongunstige factoren verkeeren de sigarenindustrie, zoowel als de sigarenwinkeliers in moeilijke omstandigheden. Deze waren van dien aard, dat meerdere midden- en kleinfabrikanten in 1938 den strijd om het bestaan niet langer hebben kunnen volhouden. De oorzaken daarvan liggen echter — zooals uit het voorgaande reeds blijkt — niet op het gebied van den binnenlandschen afzet ; ook niet op dat van den export van sigaren, welke in 1938 eveneens naar hoeveelheid en waarde toenam, doch veeleer in de overcapaciteit van de Nederlandsche sigarenindustrie. De export speelt voor deze industrie slechts een ondergeschikte rol. Hij bedroeg in het afgeloopen jaar rond 23 millioen stuks, hetgeen neerkomt op 1½% van het verbruik in Nederland. De export naar Indië nam in 1938 met 1½ millioen sigaren toe. Reeds herhaaldelijk schijnt door de Nederlandsche sigarenindustrie te zijn aangedrongen op vergrooting van den afzet van sigaren naar Indië, door middel van verlaging van invoerrechten en accijnzen aldaar, hetgeen — aldus de motiveering — „ook in het belang van de werkgelegenheid in Nederland zou zijn". Afgezien van het feit, dat een aldus te bereiken grootere afzet geen noemenswaardige verlichting aan de moederlandsche industrie zou brengen, hoewel verlaging der rechten zeer zeker wel tot een grooter sigarenverbruik zou kunnen leiden, kan de motiveering niet gelukkig worden genoemd, omdat de Nederlandsch-Indische sigarenindustrie evenzeer object van werkgelegenheid is en uit dien hoofde op denzelfden grond juist de wering van het moederlandsche product zou kunnen vragen. Neen ! Niet door den export zal het Nederlandsche sigarenbedrijf in voldoende mate de noodzakelijke verbetering kunnen verkrijgen. Interne saneering zal de oplossing moeten brengen. In dit verband mag worden gewezen op de pogingen om tot een collectieve ondernemersovereenkomst te geraken.

Reeds medio 1938 werd een uitgewerkt contract ter onderteekening aan de fabrikanten toegezonden. In het begin van dit jaar kon worden geconstateerd, dat velen reeds hadden geteekend. Zoodra het aantal onderteekenaren voldoende groot is, zal — naar mag worden verwacht — de algemeen verbindendverklaring, krachtens de Wet op de Ondernemers-overeenkomst 1935, bij de Regeering worden aangevraagd.

Ook de sigarenwinkeliers, wier omstandigheden al even weinig rooskleurig zijn als die der fabrikanten, spelen in de totstandkoming van de collectieve overeenkomst hun rol. De z.g. „contactcommissie", bestaande uit vertegenwoordigers van de twee organisaties van sigarenfabrikanten en de drie organisaties van sigarenwinkeliers, kan daarbij nuttig werk verrichten. Waar de winkeliers in zeer belangrijke mate schijnen te worden gedupeerd door den verkoop van sigaren buiten hen om, werd na vele besprekingen besloten in de ondernemersovereenkomst een clausule op te nemen, waarbij het leveren door fabrikanten en door grossiers aan anderen dan grossiers en/of winkeliers (volgens de begripsomschrijvingen van de Tabakswet) zou zijn verboden.

Naast de collectieve overeenkomst van fabrikanten en de mogelijke verbindendverklaring daarvan te zijner tijd, hebben de sigarenwinkeliers echter ook nog uitzicht op de toepassing van de Vestigingswet Kleinbedrijf. Krachtens deze wet, welke reeds voor meerdere winkeliersbranches geldend is verklaard, is vestiging van een nieuw bedrijf slechts mogelijk door hen, die aan bepaalde eischen van vakbekwaamheid, handelskennis en credietwaardigheid voldoen. Hiervoor worden de tegenwoordig in het Moederland zoo veel besproken middenstandsexamens afgenomen, waaraan uit practische overwegingen thans ook velen zich onderwerpen, die reeds eigenaar van een zaak zijn. De sigarenwinkeliers hebben reeds concept-vestigingseischen voor hun vak opgesteld en deze den Minister van Economische Zaken doen toekomen met verzoek de vestigingswet voor hen van toepassing te verklaren. Tegelijkertijd hebben zij den Middenstandsraad verzocht de afkondiging van een z.g. spertijd van 6 maanden — hangende dit verzoek — te willen bevorderen. Een dergelijke spertijd beteekent een tijdelijk vestigingsverbod en pleegt vooraf te gaan — ook wel voor langeren duur dan 6 maanden — aan de invoering van vestigingseischen.

Het is aannemelijk, dat de afkondiging van spertijd en vestigingswet voor de sigarenwinkeliers niet meer zoo lang op zich zal laten wachten. De noodzakelijkheid om een verdere te groote uitbreiding van het aantal dezer winkeliers te voorkomen, wordt steeds meer gevoeld, juist omdat de werking der vestigingswet in andere winkeliersbedrijven den drang naar het sigarenvak sterker doet worden. Ergens moet de menschentoevloed toch een bestaan trachten te vinden en een deel van dien toevloed zal den kant uitgaan, waar de weerstand der wet nog niet voelbaar is.

Hier blijkt ook weer, hoe eens met wettelijke regeling en ordening begonnen — aanvankelijk alleen op de zwakste plaatsen — de ontwikkeling vrij spoedig noopt tot verdergaand ingrijpen. Steun aan den een, maakt te zijner tijd steun aan den ander bijkans onvermijdelijk.

Als men zoo eens zijn oor hier en daar te luisteren legt, dan valt het op, dat winkelierskringen over het algemeen hoopvol gestemd zijn over de uitwerking van de vestigingswet. Niet, dat zij daarvan oogenblikkelijk soulaas verwachten, doch op den duur — wellicht na eenige jaren — rekenen zij op een stellige verbetering in hun toestand, aannemende natuurlijk, dat andere factoren zich niet ten ongunste ontwikkelen. Moge deze hoop in vervulling gaan. Een groote, vrije en nijvere bevolkingsgroep met sterk ontwikkeld persoonlijk verantwoordelijkheidsgevoel en plichtsbesef, een voortdurend vloeiende bron vormende, waaruit een volk een groot deel van zijn benoodigde nieuwe intellectueele krachten moet putten, zou er verlichting in werkelijk moeilijke omstandigheden door ondervinden en zou aldus haar taak als stabiliseerende-, als evenwichtsfactor in het Nederlandsche economische en politieke leven des te beter kunnen vervullen.

C. N. DE BOER.

's-Gravenhage, 3 April 1939.

2) Voorloopige cijfers.

Financieel weekoverzicht.

De gang van zaken op de internationale beurzen, voor zoover deze in verband met de feestdagen niet waren gesloten, werd wederom gedomineerd door onrust in verband met de internationale politieke situatie, welke op het moment van het schrijven van dit overzicht in alle opzichten onduidelijk is. Het zwaartepunt ligt ongetwijfeld nog steeds in de diplomatieke activiteit van Engeland, welk land zijn pogingen tot vorming van een vereenigd front tegen eventueele verdere agressie van Duitschland en Italië voortzet. De afgeloopen week bracht een positief resultaat in den vorm van een voorloopige overeenkomst tusschen Engeland en Polen, welke als voorloopster wordt beschouwd van een te sluiten non-agressiepact. Anderzijds kon het hierboven vermelde initiatief niet verhinderen, dat op Goeden Vrijdag een Italiaansch expeditieleger den zwakken onverdedigden staat Albanië aanviel en gewapenderhand bezette. Deze nieuwe daad van agressie heeft allerwegen groot beroering gewekt en opnieuw de vraag op den voorgrond geplaatst of de tusschen Engeland en Polen bereikte overeenstemming Duitschland van de bezetting van den Corridor zal kunnen terughouden. Het onzekere beeld der situatie werd tenslotte nog geaccentueerd door de toetreding van Spanje tot het z.g. „Anti-Komintern" front.

De hierboven geschetste ontwikkeling heeft te New-York, alwaar de effecten- en goederenbeurzen slechts één dag gesloten zijn geweest, tot omvangrijk aanbod op de effectenbeurzen geleid. Dit aanbod, waaraan naar verluidt omvangrijke baisse-manipulaties ten grondslag liggen, heeft tot zeer scherpe koersdalingen geleid. Weliswaar trad op Maandag j.l. een licht herstel in, doch dit was volgens de beurscommentaren vrijwel uitsluitend te danken aan baissedekkingen. Het koersverloop van Wallstreet blijkt uit de navolgende indexcijfers van het Statistisch Bureau van Dow-Jones:

	10/3/39	22/3/39	8/4/39
Industrieelen	152,28	139,51	121,44
Spoorwegen	33,37	28,96	24,14
Public Utilities	26,52	23,26	20,71

Vergeleken met het hoogste punt in Maart j.l. is het niveau voor Industrieele aandeelen niet minder dan ruim 20% teruggeloopen. Het wekt geen verwondering, dat in deze onzekere en gedeprimeerde periode opnieuw twijfel op den voorgrond treedt ten aanzien van het zoo zeer gehoopte conjunctuurherstel, waarop de effectenbeurs vooral in de tweede helft van het vorige jaar sterk vooruitgeloopen is. De economische voorwaarden voor een hervatting der herstelbeweging mogen blijkens talrijke gunstige conjunctuuraanwijzigingen zeer zeker aanwezig worden geacht, doch anderzijds bestaat het reëele gevaar dat het herstel zal worden belemmerd, indien de politieke constellatie in Europa niet op korten termijn verbetert. Deze gedachtengang verklaart tot op zekere hoogte waarom de Amerikaansche goederen- en effectenbeurzen de afgeloopen week zoo buitengewoon ongunstig op de bekende politieke gebeurtenissen hebben gereageerd. Als voorbeeld van de gunstige conjunctuurindicaties noemen wij de sterk gestegen bedrijfsresultaten van de spoorwegen. Ook de staalindustrie werkte, vergeleken met het eerste kwartaal van 1938, op een belangrijk hoogere capaciteit, welke waarschijnlijk voor de meeste maatschappijen winst beteekent. Voorts wijzen wij op de nog steeds stijgende activiteit in de bouwnijverheid. Het totaal der afgesloten contracten is naar verluidt hooger dan in eenig jaar sinds 1930. Ook moet niet uit het oog verloren worden, dat noch op het gebied der haussespeculatie in goederen en effecten, noch op het terrein der credietverleening in het algemeen, excessen bestaan, welke als regel de aanleiding tot een crisis vormen. Tenslotte zijn er sterke aanwijzigingen, dat op het gebied der investaties groote achterstand bestaat, welke ongetwijfeld zal worden ingehaald, zoodra het vertrouwen aanwezig is, dat de daaraan inhaerente kapitaalsuitgaven in de toekomst hun rendement zullen afwerpen.

In verband met het feit, dat de Amsterdamsche Beurs gedurende drie achtereenvolgende dagen gesloten was, heeft de zwakke houding van Wallstreet nog geen invloed op het Amsterdamsche koersniveau uitgeoefend, weshalve commentaar op het koersverloop in dit overzicht ditmaal achterwege blijft. Volledigheidshalve vermelden wij, dat de koersen der Sumatra-tabaksaandeelen den laatsten tijd gevoelig zijn teruggeloopen in verband met het groeiend inzicht, dat de financieele resultaten voor het jaar 1939 ongunstig beloven te worden. Het koersniveau ontwikkelde zich als volgt:

	9/3/39	27/3/39	5/4/39
Deli Maatschappij	235	203	191
Deli Batavia Tabak	213	180	172
Senembah	218	199	179
Arendsburg	307	268	268

De Duitsche Regeering heeft het reeds in vorige jaren voortdurend verminderde betalingscontingent voor tabak opnieuw drastisch met 15% verlaagd, zoodat men voor de eerste Sumatra-tabakveiling op sterk verminderde belangstelling van Duitsche zijde rekende. Ten slotte vielen de resultaten der veiling, gezien de zeer pessimistische verwachtingen, nog mede. De gemiddelde opbrengst stelde zich op 118 cents tegen 142 cents in 1938. De resultaten der tweede veiling ziet men met bange verwachtingen tegemoet. Men neemt aan, dat de tot nu toe behaalde opbrengsten althans voor de Deli Batavia Tabak Maatschappij en de Senembah Maatschappij verliesgevend zijn. Waar bovendien de taxaties voor de tweede veiling ver beneden het niveau van het vorige jaar liggen, is voorshands voor de rentabiliteiten der Sumatra-tabak-Cultuur slechts plaats voor pessimistische verwachtingen.

De Amsterdamsche Bank declareerde een dividend van 5% tegen 6% over het vorige boekjaar. De ongunstige omstandigheden voor het bankwezen lieten zich ook voor de Amsterdamsche Bank sterk voelen, vooral in de baten uit provisie, fondsen en consorta, welke daalden van *f* 6.126.000 over 1937 tot *f* 3.912.000 over 1938. In verband met de lagere uitkomsten van het bedrijf, werd van de langzamerhand tot een gewoonte geworden zware reserveering tegen debiteuren ditmaal afgeweken en werd slechts een bedrag van *f* 500.000 aan de debiteuren-

reserve toegevoegd. Het debiteurencijfer is over 1938 gedaald met ƒ 22 millioen, terwijl de post effecten met ƒ 13 millioen steeg tot ƒ 28.194.000, waardoor de bate uit hoofde van interest slechts weinig is gedaald. Hiertegenover staat een niet te onderschatten risico van koersdaling ingeval van stijging der kapitaalrente. Gezien het belangrijke bedrag, hetwelk op deze wijze is vastgelegd, schijnt de Amsterdamsche Bank het risico uit dien hoofde niet overmatig groot te achten. De liquiditeit van de Amsterdamsche Bank is zeer goed te noemen en bedraagt 85% van de verplichtingen en, indien men de prolongaties erbij rekent, zelfs ruim 100%, hetgeen gunstig afsteekt bij de cijfers van de andere banken.

De beleggingsmarkt gaf voor de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Staatsobligaties wederom lagere koersen te zien, waarbij vooral voor de vijftigjarige 3% Nederland 1937 (Spoorwegleening) een gevoelige koersdaling werd geregistreerd. Deze obligaties noteerden bij een koers van 94½ ruim 8 punten beneden het hoogste niveau van het vorigejaar. De 3½% Overheids- en soliede industrieele obligaties blijven op omstreeks parikoers gevraagd. Buitenlandsche obligaties liggen tegen geleidelijk afbrokkelende noteeringen aangeboden.

De valutamarkten geven weinig stof tot commentaar, hetgeen niet wil zeggen, dat aan de onafgebroken kapitaalsverplaatsing van Europa naar de V.S. van Amerika een einde is gekomen. De verschillende egalisatiefondsen houden de fluctuaties der belangrijkste valuta's tot enge grenzen beperkt, hetgeen slechts ten koste van goudafgifte gelukt. Het goud vindt nog steeds zijn weg naar Amerika, alwaar de goudvoorraad het fantastische bedrag van $ 16 milliard heeft bereikt, welk kwantum circa ⅔ gedeelte van den monetairen wereldgoudvoorraad vertegenwoordigt. Sinds de conferentie van München bedroeg de toename niet minder dan ruim $ 2 milliard.

H.

Batavia, 11 April 1939.

Het Nederlandsch-Indische Paviljoen op de tentoonstelling te San Francisco.

Tentoonstellingen van den meest verschillenden aard en waar ter wereld zij ook worden gehouden, hebben gewoonlijk één ding gemeen, namelijk dat zij op den openingsdag op geen stukken na gereed zijn. De organisatoren van de wereldtentoonstelling te San Francisco hebben blijkbaar willen toonen, dat het wel anders kan. Toen op 18 Februari jl. de poorten voor het publiek werden geopend, mankeerde er weliswaar nog heel wat aan de afwerking, doch de bezoekers vonden ruimschoots gelegenheid om den dag nuttig en aangenaam door te brengen. De hoofdgebouwen waren uiterlijk geheel, inwendig grootendeels gereed, de tuin en de waterwerken, waaraan bijzondere zorg is besteed, hadden nog slechts hier en daar aanvullingen noodig en de verlichting, waarmede uiteraard reeds dagen lang proeven waren genomen, voldeed aan de zeer hooge eischen, die men op dit gebied stelt in de V.S. van Amerika, waar men bezig is de lichtreclame tot een der schoone kunsten te ontwikkelen.

Zelden zal een internationale expositie gehouden zijn in een omgeving, die zoodanig uitmunt door natuurschoon. Gelegen in het midden van de baai van San Francisco is Treasure Island, zooals men het tentoonstellingsterrein heeft gedoopt, op zichzelf reeds een bezoek ten volle waard vanwege de schitterende vergezichten, waarvan men naar alle zijden kan genieten. Men hoort en leest duizendmaal, dat het eiland is „the largest man made island in the world", op zichzelf misschien heel aardig, doch men zou met dezelfde gemoedsrust kunnen verklaren, dat weinig eilanden zich in een fraaiere ligging mogen verheugen. Voor de expositie en ook voor de Ned.-Indische deelneming is dit een belangrijke factor, want zonder twijfel zal de gelijktijdig plaats hebbende expositie te New York trachten zooveel mogelijk bezoekers tot zich te trekken. In San Francisco, waar men niet heeft getracht even kolossaal en volledig te zijn als dit in New York het geval schijnt te worden, zal men het publiek meer moeten lokken met de natuurlijke en niet te evenaren aantrekkelijkheden van de stad, de baai en het eiland. Californië heeft in normale omstandigheden reeds een groote attractie voor den Amerikaan en wanneer men daarbij nog het nut en de genoegens van een tentoonstelling kan voegen, dan zullen ongetwijfeld zeer velen zich opmaken om de reis naar de Golden Gate te ondernemen. Iets anders is het, of het de 20 millioen gasten zullen worden, waarop men heeft gerekend. Het resultaat van de eerste weken was bevredigend, doch onder die eerste bezoekers zal zich een flink contingent van de bewoners uit de naaste omgeving hebben bevonden, wier animo na eenigen tijd wel zal afnemen, vooral omdat men nu eenmaal het eiland niet kan bezoeken zonder geld uit te geven.

De buitenlandsche deelnemers waren op 18 Februari in het algemeen minder ver gevorderd dan de Amerikaansche inzenders. Slechts enkele paviljoens waren zoo goed als gereed, waaronder de beide naaste buren van Ned.-Indië, te weten Djohore en Japan. Dit laatste land is uitgekomen met een fraai gebouw in oud Japanschen stijl, dat in aantrekkelijkheid wint door een goed geslaagden tuinaanleg. Niettemin was het reeds op dien eersten dag duidelijk, dat ook in zijn nog niet geheel voltooiden staat het Ned.-Indische paviljoen een goed figuur sloeg. Toen een week later de officieele opening plaats vond, kon men, zonder te worden beschuldigd van chauvinisme, constateeren, dat ons gebouw tot de best geslaagde van het terrein behoort te worden gerekend. De ligging aan twee hoofdwegen is gunstig. Reeds van verre ziet men de karakteristieke lijnen van ons paviljoen, dat de architect Deppe als een typisch Indische kunstuiting heeft opgezet. Dit exotische geheel spreekt tot de verbeelding van het Amerikaansche publiek en wordt hoogelijk geapprecieerd, zooals men niet alleen hoort van bezoekers, die gaarne iets vriendelijks willen zeggen, doch ook, wanneer men zijn ooren de kost geeft, van den man in the street. Het ware moeilijk geweest om aan de vertegenwoordiging van Ned.-Indië een uiterlijken vorm te geven, die zoowel

den Amerikaan als den bezoeker uit het eigen land meer zou kunnen bevredigen.

Nadat de aanvankelijke moeilijkheden, die nu eenmaal bij den bouw van een tentoonstelling schijnen te behooren waren overwonnen, heeft de constructie van het Ned.-Indisch paviljoen een vlot verloop gehad. De loonen van de Amerikaansche arbeiders zijn ongetwijfeld hoog, doch hun prestaties zijn evenzeer bijzonder en zij toonden veel belangstelling ten aanzien van het voor hen ongewone bouwwerk, vooral toen er langzamerhand lijn in begon te komen en zij constateerden, dat met dit paviljoen eer zou worden ingelegd.

Met hard doorwerken, waarbij verschillende leden van het comité, dat te San Francisco onder voorzitterschap van den Consul-Generaal der Nederlanden was gevormd, zich zeer verdienstelijk hebben gemaakt, slaagde men er in om het gebouw op 25 Februari gereed te hebben voor de openingsceremonie, waarmede men de meeste buitenlandsche inzenders vooruit was.

Inwendig voldoet het gebouw aan de verwachtingen, die door het aspect van het uiterlijk zijn gewekt. Ruimteverdeeling en kleuren zijn zoodanig gekozen, dat zij den bezoeker in de sfeer van het Oosten brengen. Zorgvuldig is vermeden een overmaat bij de aankleeding der vertrekken, waardoor het geheel niet vermoeiend werkt, zooals men dat wel vindt in vele andere gebouwen, waar men blijkbaar heeft getracht de beschikbare ruimte tot het uiterste te gebruiken. De bezoeker zal in het algemeen meer worden aangetrokken, indien hij iets bijzonders dan wanneer hij zeer veel te zien krijgt. Het eerste is het geval in het Indische paviljoen. Terwijl de expositie in New York voornamelijk cultureele en economische aspecten van het Rijk der Nederlanden belicht, is bij den opzet van de inzending voor San Francisco in de eerste plaats het streven geweest om te doen uitkomen hoezeer de gebiedsdeelen in Zuid-Oost-Azië door hun schoonheid, eigen beschaving en door de gemakken, die zij aan den reiziger kunnen bieden, een bezoek waard zijn. Een zorgvuldig geselecteerde verzameling van kunstvoorwerpen en producten van de kunstnijverheid, op smaakvolle wijze uitgestald, vormt een der meest aantrekkelijke elementen van de expositie.

Uitmuntend geslaagd is het door den schilder Eland ontworpen en uitgevoerde diorama, voorstellende een landschap in de omgeving van Garoet. Zelfs op deze wereldtentoonstelling, waar men talrijke voorbeelden ziet van dioramatechniek, waarbij men het dikwijls met de werkelijkheid niet al te nauw heeft genomen, neemt deze schildering een plaats op zichzelf in. Zij zal zeker door zeer velen worden bewonderd, evenals de kleurvolle Balineesche schilderingen, waarmede de wanden van de groote zaal van het paviljoen zijn afgezet. Van belang is, dat aan het element der voorlichting van de bezoekers meer dan gewone aandacht is besteed. Den geheelen dag is personeel beschikbaar met langdurige Indische ervaring zoodat belangstellenden zoowel op economisch als toeristisch gebied van alle gewenschte informaties kunnen worden voorzien, hetzij mondeling, hetzij door middel van de collectie literatuur, die in het paviljoen aanwezig is.

Zooals verwacht kon worden gaat de belangstelling van het publiek in sterke mate uit naar de kunstnijveren, die in de groote zaal hun bedrijf uitoefenen. Zoolang de vaardige handen van batikkers, zilversmeden en pajongmakers in beweging zijn, verdringt men zich rondom hen en de vervaardigde producten vinden een uitermate vlotten afzet. Met de hiermede verband houdende zucht om souvenirs mede te nemen aan het mooie Ned.-Indische paviljoen moet men zelfs eenigszins voorzichtig zijn, want deze strekt zich niet alleen uit tot de voorwerpen, die verkrijgbaar worden gesteld, doch bij enkele ondernemende bezoekers bestaat ook de neiging om zich een kleine herinnering te verschaffen, b.v. in den vorm van een splinter van een der Balineesche beelden, die de toegangen en de zijwanden van het gebouw versieren, en die in niet geringe mate er toe bijdragen om het exotisch effect van het geheel te accentueeren.

Men kan bekomen van de vermoeienissen van het bezoek aan het Indische paviljoen in het daarnaast gelegen Javaansche restaurant, door particulier initiatief op energieke en degelijke wijze opgezet, waar een rijsttafel of nasi goreng wordt geserveerd, zoo goed als men die zelfs op Java niet dikwijls krijgt opgediend. De eerste dagen na de opening bleken de Amerikanen lang niet afkeerig van de Indische gerechten, doch de tijd zal moeten leeren of deze animo zich handhaaft. In een stad als San Francisco, waar niet alleen de meest verschillende gerechten uit Zuid-, Noord- en Oost-Europa worden verkocht, doch ook Chineesch en Japansch voedsel verkrijgbaar zijn, staan de kansen voor de rijsttafel zeker niet slecht.

Voor de openingsceremonie van het Ned.-Indische paviljoen op 25 Februari waren, behalve tentoonstellingsautoriteiten, burgemeester, vertegenwoordigers van andere mogendheden, comité-leden en medewerkers aan den bouw, ook vele leden van de Nederlandsche Kolonie te San Francisco en omgeving uitgenoodigd. In grooten getale heeft men aan deze invitatie gevolg gegeven, zoodat de ruime entree-hal geheel was gevuld. Na het spelen der volksliederen sprak de Consul-Generaal der Nederlanden een woord van welkom, terwijl o.m. ook de President der tentoonstelling en de burgemeester van San Francisco het woord verkregen, om van hunne waardeering te doen blijken voor hetgeen tot stand was gekomen. Daarna was het groote moment gekomen, waarop de aanwezigen rechtstreeks vanuit Java door middel van de radio werden toegesproken en niet alleen de aanwezigen, maar dank zij de groote bereidwilligheid van de omroepmaatschappij, de geheele Amerikaansche gemeenschap. Na een inleiding door gamelanmuziek klonk vrijwel zonder eenige stoornis de stem van Mevrouw van Starkenborgh, woord voor woord te volgen. Zelfs in deze omgeving van technische prestaties maakte het toch weer opnieuw een grooten indruk, dat van de andere zijde der aarde de menschelijke stem kon worden overgebracht. Nadat Mevrouw van Starkenborgh het Ned.-Indische paviljoen geopend had verklaard, werden de oranjelinten, waarmede de toegang was afgesloten, doorgeknipt en stroomden de gasten de zalen binnen. Zij waren reeds voorafgegaan door een aantal journalisten, die in de Amerikaansche bladen van den volgenden dag in uitgezochte superlatieven den lof verkondigden van de inzending en van het gebouw. Ook de eerste bezoekers betuigden bij herhaling hunne tevredenheid over hetgeen tot stand was gekomen en het laat geen twijfel, dat de gevoelens van de velen, die na deze eerste gasten zullen volgen, van gelijken aard zullen zijn. Ned.-Indië is op Treasure Island vertegenwoordigd op waardige en smaakvolle wijze, hetgeen niet zal nalaten de zonder twijfel aanwezige Amerikaansche waardeering en belangstelling voor deze gewesten te versterken.

G. J. SCHIMMEL.

Het handelsverkeer van de Unie van Zuid-Afrika gedurende het jaar 1938.

Handelsbalans.

Aan de hand van de door het Departement van Doeane en Aksijns te Pretoria gepubliceerde cijfers van den in- en uitvoer van de Unie van Zuid-Afrika gedurende de maand December 1938, kan de ondervolgende kwartaalsgewijze handelsbalans worden opgesteld betreffende het algemeene handelsverkeer gedurende het kalenderjaar 1938, in vergelijking met de cijfers van de overeenkomstige perioden van het daaraan voorafgaande jaar.

Volgens onderstaande tabel I is het uitvoersaldo over 1937 ad £ 21.971.957 gedurende verslagperiode overgegaan in een invoersaldo ten bedrage van £ 12.633.169. Dit moet voor een belangrijk deel worden toegeschreven aan minderen export van staafgoud, waarvan gedurende 1938 een aanzienlijke hoeveelheid in de Unie werd aangehouden „earmarked" voor verschillende banken en handelsinstellingen. Volgens opgave van de Zuid-Afrikaansche Reservebank bedroeg het „earmarked" goud per 31 December 1938 in totaal 2.821.207 fine oz., gewaardeerd op £ 20.714.902. Dit goud is op de gewone wijze op de Londensche markt verkocht, doch werd om bepaalde redenen door de koopers geprefereerd om een gelijke hoeveelheid in de Unie van Zuid-Afrika bij een bankinstelling te deponeeren.

De uitvoer van staafgoud beliep gedurende de laatste 2 jaren respectievelijk (zie tabel II):

TABEL II.

Maanden	1938 £	1937 £
Januari	7.503.585	3.736.222
Februari	7.872.584	3.832.844
Maart	6.446.211	6.246.817
April	7.761.370	7.741.926
Mei	4.244.579	7.735.047
Juni	2.779.637	8.192.094
Juli	7.324.179	9.439.784
Augustus	3.125.425	7.847.731
September	502.223	6.457.774
October	140.837	7.864.503
November	117.025	6.522.226
December	175.123	7.121.655
Totaal	47.992.778	82.738.623

Volgens bovenstaande cijfers bedroeg de export van staafgoud in 1938 £ 34.745.845 minder dan in 1937. Aangezien de totale goudproductie gedurende verslagjaar niet minder heeft bedragen dan in 1937, moet dus bovendien nog een hoeveelheid staafgoud ten bedrage van minstens £ 14.000.000 bij de Zuid-Afrikaansche Reservebank zijn aangehouden.

De Unie-goudproductie bedroeg gedurende de eerste 11 maanden van 1938 : 11.130.400 fine oz. ter waarde van £ 78.748.114 tegen 10.746.180 fine oz. met een waarde van £ 75.414.361 gedurende dezelfde periode van 1937.

TABEL I.

Periode	Invoer £	Uitvoer £	Totale handel £	Saldo Uitvoer	Saldo Invoer
1e kwartaal :					
1937	23.594.633	24.281.142	47.875.775	686.509	—
1938	25.645.161	30.700.763	56.345.924	5.055.602	—
Toename	2.050.528	6.419.621	8.470.149		
2e kwartaal :					
1937	25.520.882	34.505.468	60.026.350	8.984.586	—
1938	22.569.116	24.297.243	46.866.359	1.728.127	—
Afname	2.951.766	10.208.225	13.159.991		
3e kwartaal :					
1937	27.109.410	33.768.465	60.877.875	6.659.055	—
1938	23.100.283	17.901.491	41.001.774	—	5.198.792
Afname	4.009.127	15.866.974	19.876.101		
4e kwartaal :					
1937	26.964.643	32.606.450	59.571.093	5.641.807	—
1938	24.553.021	10.334.915	34.887.936	—	14.218.106
Afname	2.411.622	22.271.535	24.683.157		
Jaar 1937	103.189.568	125.161.525	228.351.093	21.971.957	—
Jaar 1938	95.867.581	83.234.412	179.101.993	—	12.633.169
Afname	7.321.987	41.927.113	49.249.100		

Indien bij de uitvoercijfers geen rekening wordt gehouden met den export van goud (zoowel staafgoud als specie), zou de handelsbalans over 1938 de volgende opstelling hebben :

TABEL III.

Jaar	Invoer £	Uitvoer £	Totale handel £	Invoersaldo £
1937	103.189.568	42.422.902	145.612.470	60.766.666
1938	95.867.581	32.473.401	128.340.982	63.394.180
Afname	7.321.987	9.949.501	17.271.488	

Import.

In de ondervolgende tabel IV wordt een vergelijking getroffen tusschen de cijfers van den Unie-import gedurende verslagperiode en die van het jaar 1937, gespecificeerd naar de havens van invoer.

TABEL IV.

	1938 £	1937 £
Kaapstad	17.413.842	19.144.828
Port Elizabeth	16.410.203	18.817.588
East London	6.013.772	6.627.127
Durban	28.181.619	31.666.173
Johannesburg	5.861.063	7.833.862
Lourenço Marques	7.759.460	8.367.956
G.P.O.	2.178.055	2.096.802
Andere havens in de Unie van Zuid-Afrika	1.529.000	1.558.896
Totaal buitenland	85.347.014	96.113.232
Van N.-Rhodesië	292.297	351.124
Van Z.-W.-Afrika	741.328	641.316
Totaal handelsgoederen	86.380.639	97.105.672
Gouvernementsgoederen	9.463.818	6.069.419
Specie	23.124	14.477
Totale invoer	95.867.581	103.189.568

Alleen de import van Gouvernementsgoederen toont in 1938 een toename in vergelijking met het daaraan voorafgaande jaar, hetgeen voor een groot gedeelte moet worden toegeschreven aan belangrijke aankoopen van materiaal ten behoeve van de spoorwegen en voor verbetering van het wegennet in de Unie van Zuid-Afrika.

Durban blijft verreweg de voornaamste invoerhaven van de Unie, gevolgd door Kaapstad en Port Elizabeth, welke laatste twee havens wat den import van handelsgoederen betreft elkaar in belangrijkheid niet veel ontloopen.

Export.

Hieronder volgt een vergelijkend overzicht van den Unie-export gedurende 1938 en 1937, gespecificeerd naar de belangrijkste artikelen.

TABEL V.

Artikelen	1938 £	1937 £
Goud	47.992.778	82.738.623
Diamanten	2.382.173	3.247.164
Wol	9.036.403	12.643.664
Maïs	949.621	3.194.055
Huiden en vellen	1.439.406	2.395.139
Mimosabast en -extract	898.437	1.000.901
Versche eieren	125.408	118.961
Alle soorten vruchten	3.186.937	3.641.981
Suiker	1.900.052	1.944.006
Koper in staven e.a.	442.424	592.749
Steenkolen	491.354	406.519
Andere goederen	5.687.287	7.568.355
Heruitvoer	1.667.546	1.586.475
Bunkerkolen en scheepsvictualiën	1.648.431	1.418.369
Totaal naar het Buitenland	77.848.257	122.496.961
Naar N.-Rhodesië	1.085.922	1.002.859
Naar Z. West-Afrika	1.532.000	1.595.498
Totaal handelsgoederen	80.466.179	125.095.318
Specie naar het buitenland	2.754.412	42.287
,, voor het tolgebied van de Unie van Zuid-Afrika	13.821	23.920
Totale uitvoer	83.234.412	125.161.525

Met uitzondering van steenkolen vertoont de export gedurende 1938 over de geheele linie een vermindering, welke vooral geprononceerd is geweest voor de artikelen : wol, maïs, huiden en diamanten.

Invoerrechten.

Gedurende het jaar 1938 beliep het bedrag der ontvangen invoerrechten van de Unie van Zuid-Afrika £ 12.023.313 tegen £ 12.839.038 in het voorafgaande jaar.

(Samengesteld door den Handelscommissaris voor Ned.-Indië in de Unie van Zuid-Afrika).

(5693/39).

„Wood naval stores" in de V.S. van Amerika.

De Amerikaansche industrie der „wood naval stores", welke te onderscheiden zijn van „gum naval stores", is van nogal curieuzen oorsprong ; zij is tot op den dag van heden een voor de V.S. van Amerika zeer karakteristieke „Amerikaansche" bedrijfstak gebleven. Langs de Zuidelijke en Zuid-Oostelijke zeekust van de V.S. van Amerika bestond uit den voortijd der kolonisatie door de Europeesche immigranten een ontzaglijk breede en diepe strook van langbladerige Pinus palustris-wouden. Deze „belt" was 200 mijlen diep en 1000 mijlen breed, en het hout van deze pinussoort bleek zeer geschikt voor bouwdoeleinden. Geen wonder dus, dat vele millioenen van de dikkere exemplaren jaar in jaar uit aan de bijl van de houthakkers ten prooi vielen. Van deze mil-

lioenen woudreuzen bleven echter even vele boomstronken achter, welke tusschen 60 en 90 centimeters boven den grond uitstaken. Twee eeuwen lang wist men met deze boomstronken geen raad, totdat men in het jaar 1865 begon, deze sterk harshoudende boomresten aan een destillatiebehandeling te onderwerpen. De eerste te Wilmington (North Carolina) opgerichte fabriek paste echter nog primitieve methoden toe, zoodat de hoedanigheden van de gewonnen terpentijn o.a. alleszins te wenschen over lieten, terwijl de hars door destructieve destillatie in het geheel niet gewonnen kon worden. In de V.S. van Amerika werd echter de behoefte naar verlichting van de schaarschte op de markten voor gomharsen door een grootere productie van andere natuurharsen steeds dringender naarmate de verfindustrie, enz. haar groote vlucht voortzette. Niet vroeger dan in het jaar 1900 werden meer doeltreffende methoden uitgevonden, om de in astronomische getallen voorhanden boomstronken te behandelen, en pas in het jaar 1909 kreeg een zekere mr. H. T. Yaryan daarop een octrooi toegewezen. In het laatstgenoemde jaar werd door Yaryan te Gulfport (Mississippi) de Yaryan Naval Stores Co. opgericht, welke echter intusschen niet meer bestaat, terwijl de opvolgers van Yaryan aan dezen bedrijfstak veel leven konden inblazen. In 1913 werd de Newport Co. in het leven geroepen, vervolgens de Mackie Pine Products Co. in het jaar 1918, terwijl de meer bekende Hercules Powder Co. pas in 1920 haar werkzaamheden begon. Er zijn thans volgens W. Garvie ongeveer twaalf ondernemingen in de V.S. van Amerika op dit gebied. Gedurende het seizoen 1937/'38 bedroeg de productie aldaar 700.000 barrels colophonium (rosin), 110.000 barrels terpentijn en ongeveer 5 mill. gallon „pine oil". Blijkens gegevens, onlangs door den vertegenwoordiger van de Newport Industries Inc. aan een vergadering van de Paint, Varnish and Lacquer Club te Birmingham verstrekt, moet houthars 30% van alle in de V.S. van Amerika gedurende dat seizoen geproduceerde natuurlijke harsen uitgemaakt hebben.

De boomstronken bevatten nog steeds ongeveer 20% extraheerbaar materiaal, t.w. hars, pineen en andere terpenen, waaruit o.a. „pine oil" wordt verkregen. Gemiddeld levert een ton boomstronken 360 lb. hars, 56 lb. terpentijn en aanverwante stoffen en slechts 30 lb. pine oil op, doordat een deel van de vloeibare bestanddeelen tijdens de behandeling vervluchtigt. De machinale behandeling van de boomstronken was aanvankelijk niet minder ingewikkeld dan de scheikundige extractie, want er moesten passende rooi- en hakmachines bij gebruikt worden. De extractie geschiedt tegenwoordig meestal door oplossen van de afsnijsels in petroleumnaphta en hieropvolgende filtreering, destillatie en fractionneering van de oplossing. De verdere technische details kunnen hier niet weergegeven worden. Na het verdampen van de oplossing wordt het vroeger meest gangbare harsproduct „*FF*" verkregen. Dit product is dieprood van kleur ; thans vraagt de handel echter lichtere kleuren. Er moesten dus ook ontkleuringsprocédé's uitgevonden worden, waarbij ontkleurende aarde of andere oplossingsmiddelen te pas komen. Bij gomharsen is daarentegen geen ontkleuringsproces noodig, omdat deze in tegenstelling met FF bij het lijmen van papier niet vlekken. Over het algemeen worden in de V.S. van Amerika de „wood rosins" onderscheiden in vijf groepen, t.w.: de natuurlijke, de op natuurkundige wijze behandelde, de chemisch geactiveerde, de met soda behandelde en die met een gecombineerde behandeling. Natuurlijke houthars wordt slechts ontkleurd. In hoofdzaak wordt deze hars toegepast bij de productie van linoleum, van synthetische harsen, gomesters en de harslijmfabricage ten behoeve van de in de V.S. van Amerika veel gebruikte Delthirna-methode. De natuurkundig, dus hoofdzakelijk door warmte, behandelde hars komt in de V.S. van Amerika in zeer uiteenloopenden vorm in den handel ; al naar gelang van den duur en den graad dezer behandeling worden nl. zeer uiteenloopende eigenschappen (oplosbaarheid, smeltpunt en viscositeit) bereikt, waardoor aan de vaak zeer uiteenloopende wenschen van de Amerikaansche verbruikers zoo goed mogelijk tegemoet kan worden gekomen. De chemisch behandelde soorten worden op groote schaal gebruikt in de lak- en verfindustrieën alsmede voor de fabricatie van estergommen. De Amerikaansche houtharsen zijn intusschen nauwkeurig gestandariseerd. Het vraagstuk der verpakking, dat vroeger zeer moeilijk leek, is eveneens bevredigend opgelost. Vernuftig uitgedachte dunne ijzeren drums met een opnamevermogen van 500 lb. hars bieden voldoende bescherming tegen kwaliteitsbederf en tegen doorsijpelen in warme seizoenen of ruimten. Anderzijds wordt ook door de belanghebbenden zelf toegegeven, dat oplossingen van houthars in minerale oliën minder geschikt zijn voor de fabricatie van isoleerende oliën dan gelijke oplossingen van gomharsen. Ook in sommige andere practische opzichten zijn laatstgenoemde nog voordeeliger ; aan den anderen kant breidt zich het gebruik van zgn. glansoliën met een groot watergehalte en een kalkmengsel zoowel in de V.S. van Amerika alsook in Engeland uit. Voor de bereiding van zulke „gloss oils" schijnt dan ook veel houthars uit de V.S. van Amerika naar Engeland uitgevoerd te worden. De bovenvermelde „Newport Industries Inc". brengt thans een zinkresinaat aan de markt, waarvan zij beweert, dat het voor de verf- en inktbereiding bijzonder geschikt is. Overigens is er in de V.S. van Amerika in de laatste jaren geweldig veel researchwerk op dit zeer gecompliceerde gebied gepresteerd en de talrijke en uiteenloopende verbruikers werden voortdurend op de hoogte gehouden van eigenschappen en toepassingen der diverse producten. Deze concurrentie door de houtharsindustrie sluit uiteraard ook een zekere mate van gevaar in voor den afzet van Ned.-Indische gommen en harsen in de V.S. van Amerika, welke immers het belangrijkste afzetgebied hiervoor vormen. Overigens spelen in dit laatste verband ook de synthetische harsen een belangrijke rol, waarop hier echter niet nader kan worden ingegaan.

Naast een uitgebreide „service" ten bate van hun talrijke afnemers heeft deze Amerikaansche industrie in den jongsten tijd ook belangrijk researchwerk verricht, dat niet alleen deze houtharsindustrie ten goede komt, maar waardoor ook het probleem opgelost zal kunnen worden van de sinds jaren heerschende overproductie aan gomhars en gomterpentijn, welk probleem voor de Amerikaansche regeering, naar men weet, aanleiding werd om een productieregeling gepaard gaande met subsidies door te voeren. De diepgaande onderzoekingen der groote laboratoria langs den weg van gefractionneerde destillatie hebben nl. intusschen geheel nieuwe wegen ontsloten t.o.v. een *commercieele* productie van zuivere pineen. Garvie meent zelfs, dat pineen in den eerstvolgenden tijd een van de meest belangrijke materialen voor de organische scheikunde zal blijken te zijn en hierin schuilt dan volgens hem ook de economische redding (salvation) van de heden ten dage in nog zoo grooten overvloed aan-

wezige terpentijn. Overigens wordt thans reeds, naar men weet, pineen op groote schaal gebruikt voor de vervaardiging van synthetische kamfer. Een van de meest bekende Amerikaansche onderzoekers op dit gebied is R.C. Palmer, die overigens ook de toepassing van pine oil in de practijk sterk heeft bevorderd. Pine oil wordt dan ook tegenwoordig niet slechts toegepast bij de schuimbehandeling van ertsen, maar o.a. ook in de emaille-, waterverfen schellakindustrieën. In verband met de moeilijke ontleding van pine oil door gefractionneerde destillatie zijn hiervoor methoden uitgevonden, welke nieuwe industrieele wegen openen.

Aan deze werkzaamheden zit nog een andere kant. *De Amerikaansche voorraden* van terpentijn èn harsen, beide zoowel gom- alsmede houtproducten, zijn in de eerste helft van het nieuwe seizoen (1938/'39) opnieuw gestegen met resp. 136.307 vaten (barrels) en 582.183 vaten, waarbij een barrel terpentijn 50 gallons en een barrel hars 500 lb. inhoud heeft. Blijkens officieele opgave bedroeg de productie gedurende deze eerste seizoenshelft 1.264.043 barrels gomhars en 371.164 barrels houthars. Reeds vroeger hadden besprekingen van de producenten in Mobile en Jacksonville plaa , toen de vrees bestond, dat de Regeering in Washing n bij de eerste de beste gelegenheid de door haar in de gedaante van zakelijk pand (collateral security) overgenomen hoeveelheden op de markt zou gaan werpen. De regeering had er zich echter wel voor gewacht, om een door kwijnende bouwwerkzaamheden en overproductie van hars en terpentijn verzwakte markt door dergelijke verkoopen nog meer te ondermijnen. Bovendien denkt men thans in de V.S. van Amerika ernstig aan de exportmogelijkheden ondanks de uitbreiding van de concurreerende industrieën in tal van landen, b.v. in *Portugal*. De Portugeesche pinus-oppervlakte beloopt thans reeds meer dan 3,3 mill. acres, welke uitgestrektheid volgens officieele gegevens voor het jaar 1935 gold, terwijl zelfs Frankrijks pinus-areaal (hoofdzakelijk in Landes) plm. $2^{1}/_{4}$ mill. acres bestrijkt (deze cijfers zijn ontleend aan een D.O.T.-bericht van den Britschen handelsattaché in Lissabon). Bovendien wordt de kwaliteit van deze Portugeesche producten voortdurend opgevoerd. Welke vlucht overigens deze bedrijfstak in dit kleine land intusschen heeft genomen, geven de volgende vergelijkende cijfers aan. De productie van terpentijn was aldaar slechts 1.545 ton groot in 1931, doch reeds 7.178 ton in 1935, terwijl de respectievelijke cijfers voor hars 8.199 en 35.402 ton luidden. De Portugeesche export van hars heeft een sterk stijgende tendenz en was b.v. gedurende het 1e halfjaar 1938 omstreeks 50% grooter dan in de overeenkomstige periode van 1937, waarbij Duitschland, Italië, België en Engeland als belangrijkste afzetgebieden gelden.

Ook in verscheidene andere landen tracht men thans een vastere positie op de wereldmarkten van pinus-producten te verkrijgen, terwijl de Amerikaansche regeering slechts met groote inspanning de hand kan houden aan de restrictie van de voortbrenging van gomharsen en terpentijn in het eigen land. Derhalve acht men het in de desbetreffende industrieele kringen (ook in de hierboven nader beschreven bedrijfsgroepen) dringend noodzakelijk om meer uitgebreide „outlets" voor elke op dit gebied mogelijke bijproductie te verkrijgen.

DR. JAMES RUBINFELD.

Aanplant, oogst- en voedseltoestand in de Buitengewesten in Februari 1939[1]).

Sumatra.

In Atjeh bleef de regenval aan den lagen kant, waardoor in verschillende streken een belangrijk deel van het sawahareaal onbeplant moest blijven en de jongere aanplantingen van droogte te lijden hadden. Van die streken moeten vooral worden genoemd het landschap Simpang Olim (onderafd. Idi), de onderafdeelingen Lho' Seumawé en Lho' Soekon en de van regen afhankelijke gebieden van Meureudoe. In vele streken werd padi geoogst, in den regel met bevredigend resultaat. Er werd een grootere belangstelling verwacht voor de cultuur van tweede gewassen, vooral uien en kool. De voedseltoestand bleef onveranderd.

Ook Sumatra's Westkust kreeg te weinig regen, waardoor de gewassen op verschillende plaatsen last van de droogte ondervonden. In enkele streken werden soms sawahs onbeplant gelaten, o.a. in Loeboek Sikaping. In de geheele kuststreek leed de sawahpadi van mentek ; hier en daar trad zelfs mislukking op. De opbrengsten van dit gewas, die elders in deze residentie matig waren, vielen in de kuststreek dan ook slecht uit. In Pariaman werd de aanplant van verschillende tweede gewassen uitgebreid, o.a. in klappertuinen; de opbrengsten van deze gewassen waren normaal. Plaatselijk dreigden ernstige voedseltekorten te zullen optreden, terwijl ook in de tweede helft van het jaar in verband met ongunstige vooruitzichten van den thans te velde staanden aanplant tekorten werden verwacht. Door het aanplanten van knolgewassen te stimuleeren werd getracht, gedeeltelijk in de tekorten te voorzien, terwijl daarnaast werkverschaffing noodig werd geacht. De cultuur van kaneel, kruidnagel en gambir werd verder uitgebreid.

In Benkoelen waren Januari en Februari over het geheel aan den drogen kant. In verschillende streken werd de sawahbewerking daardoor geremd, terwijl ook de sawahpadi, vooral in de kuststreken van Kroë, er schade van ondervond. De oogsten vielen in den regel normaal tot goed uit, behalve in enkele plaatsen in Manna en Kaoer. De ladangpadi ondervond in de kuststreken van Kroë, Manna en Kaoer eveneens droogteschade ; in de laatstgenoemde streken werd een schade van resp. 20 en 40% van een normalen oogst verwacht. Elders werden over het geheel normale opbrengsten verkregen. Er wordt een normale peperoogst verwacht, doch een kleine opbrengst van kruidnagelen. De aanplant van dit gewas werd in Manna uitgebreid, terwijl voorbereidingen werden getroffen voor den bijplant van kaneel. Door de padi-

1) Manado en Bali en Lombok in Januari; Benkoelen en Djambi in Januari en Februari.

oogsten was de voedselsituatie over het geheel gunstig, doch in de kustgebieden van Manna, Kaoer en Kroë werd rijstschaarschte verwacht, om welke reden de teelt van tweede gewassen werd gepropageerd.

In Palembang werd in eenige streken sawah- en ladangpadi geoogst, die bevredigende opbrengsten gaven. De voedselsituatie was onveranderd. De koffie-oogst 1939 werd omstreeks 15% lager geraamd dan die van 1938, welke ± 17.500 tons bedroeg.

In Djambi vielen in Januari en Februari de rijstoogsten over het geheel eveneens bevredigend uit, waardoor de voedselsituatie normaal tot goed was.

In Indragiri eindigde de rijstoogst, welke over het geheel vrij goed uitviel, met slechts plaatselijke uitzonderingen. De voedselvoorraden zijn niet voldoende, doch de tekorten kunnen worden gedekt door middel van inkomsten uit de rubbercultuur.

Op Banka leed de ladangpadi door den zeer ongelijkmatigen planttijd van diverse ziekten en plagen, waardoor de opbrengsten lager uitvielen dan vorig jaar.

Groote Oost.

In Celebes en O. viel veel regen, waardoor in het Zuiden bandjirs voorkwamen en de waterstand in de meren hoog was; in enkele streken gingen daardoor meer of minder belangrijke oppervlakten van diverse gewassen verloren. In Mamasa werd wat sawahpadi geoogst, die ongeveer normale opbrengsten gaf. De maïsopbrengsten vielen in verschillende streken eenigszins tegen, deels door bandjirschade, deels door regen en wind. In Soppeng en Wadjo was de schade niet groot, doch in de onderafdeeling Pare[2] werd de oogst 10 à 15% lager geraamd dan vorig jaar. De cassave-opbrengsten waren bevredigend; die van aardappelen vielen in Sindjai tegen door te veel regen en wind. De voedselsituatie was normaal, behalve in het Zuiden van de onderafdeeling Makassar, waar de padi-oogst 1938 minder goed slaagde en het visscherijbedrijf schade leed van bandjirs en ongunstig weer. Door die oorzaken was de patjeklik er scherper dan normaal en moest de bevolking door werkverschaffing en maïsverstrekking worden geholpen.

In Manado werden in Januari van verschillende gewassen goede opbrengsten verkregen, behalve van gogo op de Sangihe- en Talaud-eilanden, waar de opbrengst door boorders was gedrukt en plaatselijk tot 50% schade werd geleden. Op die eilanden werd in verband daarmede de aanplant van bataten gepropageerd. De voedselsituatie was elders in Manado gunstig. Er wordt een goede kruidnageloogst verwacht. De klappers in het Paloe-dal, die zeer hebben geleden van een slakrupsenplaag, komen geleidelijk weer in productie.

In Bali en Lombok werd in Januari zeer veel sawahpadi geplant, waardoor eind Januari ruim 80.000 ha was beplant, tegen 60.000 eind Januari 1938. In verschillende streken plantte men bovendien veel gogo, maïs en bataten, waardoor de bestaande achterstand grootendeels werd ingehaald. De voedselsituatie was gunstig, behalve in de door oogstmislukking getroffen gebieden van Zuid-, Midden- en Zuid-Oost-Lombok.

(Samengesteld door den Dienst van den Landbouw).

Productenoverzichten.

(In deze rubriek worden de eene week de producten suiker, koffie, thee, cassave, rijst en kedelee, en de andere week de producten rubber, citronella-olie, peper, maïs, oliën en vetten behandeld).

Citronella-olie.

De markt van sereholie te Batavia bleef in verslagperiode flauw gestemd. De prijzen van citronellaolie (standaard-contract A) daalden nog een weinig; op 5 April stonden deze op 79 cts. per kg aanbod en 78 cts. per kg vraag voor leveringen in 1939; voor leveringen in 1940 lag het prijspeil ongeveer 1 ct. per kg hooger.

De politieke toestand in Europa ontwikkelt zich in een richting, welke weinig hoop geeft op een binnenkort te verwachten opleving van deze markt door toenemende vraag der deze olie verwerkende industrieën. Anderzijds is het prijspeil thans zoo laag, dat exporteurs uiterst gereserveerd zijn geworden en niet meer afgeven, aangezien het twijfelachtig is of zij zich tegen zoo lage prijzen zullen kunnen indekken. Op het tegenwoordig prijspeil schijnt het produceeren van goede citronella-olie welhaast geen winstmarge van voldoende aantrekkelijkheid meer te kunnen bieden. Het zakenvolume is in verslagperiode dan ook gering van omvang gebleven, terwijl een apathische stemming op de markt heerscht.

Maïs.

De markt bleef voor dit product zoowel op Java als in Zuid-Celebes zeer vast.

Door Japansche exporteurs werd gele maïs franco wagon Soerabaia, levering April gekocht tot *f* 3,56 per 100 kg (*f* 3,80 per 100 kg f.o.b.).

De prijs voor witte maïs te Soerabaia steeg tot *f* 3,07½ per 100 kg franco wagon (*f* 3,31½ per 100 kg f.o.b.).

Er schijnt in het binnenland niet veel maïs meer voor export beschikbaar te zijn.

De markt in Zuid-Celebes was levendig door aankoopen van de Philippijnen van circa 6.000 tons maïs voor het eiland Cebu.

De noteering van La Plata-maïs is verder gedaald tot *f* 6,46 pap. pesos, hoewel volgens een bericht van den Handelscommissaris van Nederlandsch-Indië in Zuid-Amerika, ontleend aan een publicatie van het Argentijnsche Ministerie van Landbouw, de met maïs beplante oppervlakte in het seizoen 1938/1939 1.467.000 hectare of 21% kleiner is dan het gemiddelde over de laatste 5 jaren.

De oorzaak van de dalende maïsprijzen op de wereldmarkt moet worden gezocht in de groote maïs- en graanvoorraden, die vooral in de V. S. van Amerika op de markt drukken.

De maïsvoorraden waren hier n.l. op 1 Januari 1939 rond 140 millioen bushels grooter dan op 1 Januari 1938 en liefst rond 500 millioen grooter dan het gemiddelde op 1 Januari der jaren 1928—1937.

Ook de tarwevoorraden waren rond 70 millioen bushels grooter dan een jaar tevoren.

Oliën en vetten.

In de afgeloopen verslagperiode werd de copramarkt geheel beheerscht door de dreigende politieke situatie in Europa, waardoor het voor den handel vrijwel ondoenlijk was te voorzien in welke richting de markt zich tenslotte

zal ontwikkelen, zoodat een groote terughoudendheid bij koopers heerschte.

Het verloop van de copraprijzen te Londen, Amsterdam en Soerabaia was als volgt :

	Londen per ton	Koers £ te Amsterdam	Amsterdam per 100 kg	Soerabaia per 100 kg
27 Maart	10. 1.3	8,81 5/8	9 7/16	6,20
29 „	10.16.3	8,82 1/4	9 5/16	5,90
31 „	11. 0.0	8,82	9 3/8	5,85
1 April	11. 1.3	8,82	9 7/16	5,90
3 „	11. 2.6	8,81 ½	9 5/8	6.—
4 „	11. 0.0	8,82 1/8	9 7/16	6.—
5 „	10.17.6	8,82	9 7/16	5,95
6 „	11. 0.0	8,81 7/8	9 7/16	—

In het nummer van 3 Maart j.l. van dit weekblad kwamen enkele mededeelingen voor over het gebruik van katoenzaadolie als grondstof voor de bereiding van oleomargarine. Het blijkt, dat de grootte van het aandeel van eerstgenoemd bestanddeel, evenals die van de andere samenstellende ingrediënten van oleo-margarine in toenemende mate afhankelijk is van de onderlinge prijsverhoudingen, aangezien in de laatste jaren, dank zij het voortschrijden van de techniek, de mogelijkheid tot onderlinge vervanging van de verschillende oliën aanzienlijk is toegenomen.

Thans moge over de productie en de samenstelling van dit voor de groote massa in de V.S. van Amerika zoo belangrijke voedingsmiddel nog het volgende worden medegedeeld.

De productie van oleo-margarine in de V.S. van Amerika is gedurende de laatste vier jaren zeer toegenomen en bedroeg in 1938 385 millioen lbs., welke hoeveelheid slechts 3% minder is dan de recordproductie van 1937 ad 397 millioen pond. De cijfers voor 1936 en 1935 waren resp. 393 millioen en 382 millioen lbs.

De productie is gedurende de laatste 50 jaren meer dan vertienvoudigd: in 1888 bedroeg zij niet meer dan 37.100.000 lbs. Gedurende deze periode is de consumptie per hoofd van minder dan 1 tot meer dan 3 pond gestegen. Deze consumptie is echter gering vergeleken bij het verbruik van margarine in vele Europeesche landen. In Nederland b. v. was in 1937 de consumptie 12 lbs. per hoofd, dus viermaal zooveel.

De samenstelling van oleo-margarine heeft allengs groote wijzigingen ondergaan. Gedurende de eerste 30 jaren tot 1917 toe, maakten dierlijke vetten 40 tot 70% uit van de in de oleo-margarine verwerkte grondstoffen. Thans zijn de dierlijke vetten bij de oleo-margarine-productie geheel verdrongen door de plantaardige oliën.

Aanvankelijk vormden in den overgangstijd naast dierlijke vetten, katoenzaadolie en arachidesolie in gelijke mate de beide andere bestanddeelen van margarine, doch sinds 1917 trad cocosolie in de plaats van de dierlijke vetten en verdrong ten deele zelfs de beide andere plantaardige oliën ; het gebruik van cocosolie bereikte zijn maximum in 1933, toen het aandeel daarvan tot 75% opliep. Van dat tijdstip af echter valt wederom een belangrijke wijziging te constateeren tengevolge van de heffingen, welke werden gelegd op uit het buitenland afkomstige vetten en oliën.

In 1937 was dan ook het aandeel van de uit het buitenland afkomstige oliën bij de margarine-bereiding tot beneden 30% teruggeloopen ; de cocosolie werd hoofdzakelijk door katoenzaad- en soja-olie vervangen.

Ondervolgende staat geeft een beeld van de verhouding van de samenstellende bestanddeelen van margarine gedurende de laatste vier jaren.

	1938	1937	1936	1935
Katoenzaadolie	40%	47%	30%	30%
Cocosolie	25%	20%	41%	45%
Sojaboonolie	11%	9%	4%	0,5%
Babassu-olie	3%	4%	4,5%	0,5%
Melk	21%	20%	20,5%	24%
	100%	100%	100%	100%

Aangezien in de laatste maanden van het voorgaande jaar de prijs van katoenzaadolie aanzienlijk is verlaagd, is het geenszins uitgesloten, dat het aandeel van deze grondstof in dit jaar zal toenemen, waarschijnlijk ten koste van dat van de geïmporteerde cocosolie.

Peper.

De marktstemming bleef voor dit product zeer lusteloos. Zwarte Lampong-peper werd verhandeld tot *f* 10,60 per 100 kg e.k. Telok Betong.

Handelaren in de Lampongsche Districten zijn vrijwel algemeen tot dezen prijs verkooper voor levering Augustus/October.

Unaniem is men in de Lampongs de meening toegedaan, dat de ditjarige oogst een groote opbrengst zal opleveren.

Witte Muntok-peper noteert *f* 20,30 per 100 kg fob. Banka-havens.

Rubber.

In de afgeloopen weken hebben zich op de rubbermarkt geen wijzigingen van beteekenis voorgedaan. De druk, uitgeoefend door de politieke berichten, deed zich ook op de rubbermarkt gevoelen, zoodat de prijs voor standard-sheets te Londen zich niet boven het niveau van 8 d. per lb. kon verheffen. Noteeringen van 7 15/16 en 8 d. wisselden elkaar beurtelings af, al naar gelang de ernst van de berichten.

De rubbercijfers betreffende de ontwikkeling van de statistische positie in Februari, gepubliceerd in de Maart-aflevering van het Statistical Bulletin van het International Rubber Regulation Committee, vertoonen een alleszins gunstig beeld, zooals uit de tabel op pag. 527, moge blijken.

De daling in het wereldverbruik met bijna 5.000 ton is voornamelijk te wijten aan het teruglooopen van het verbruikscijfer in de V.S. van Amerika, waar het verbruik met ongeveer 4.000 ton verminderde tot 42.365 ton. Desondanks was het gemiddelde dagverbruik iets hooger dan in Januari en voor Maart wordt dan ook weder een herstel tot rond 49.500 ton verwacht. De consumptie in Groot-Britannië bleef goed op peil (Januari 9.002 ton, Februari 9.328 ton), terwijl het gedeeltelijk getaxeerde verbruik „Elders" een vermindering van ruim 1.000 ton vertoonde.

Bij een verbruik van rond 172.000 ton bedroeg de totale wereluitvoer in de eerste twee maanden van 1939 ruim 164.000 ton, zoodat de theoretische voorraadsvermindering sedert het einde van het vorige jaar bijna 8.000 ton bedraagt. Weliswaar komt deze berekening niet over-

Rubbercijfers (in tonnen van 1016 kg).

Periode	Wereld-exporten	Wereldverbruik			Voorraden buiten de restrictielanden per ultimo :		
		V. S. v. Amerika	Elders	Totaal	V. S. v. Amerika	Elders	Totaal
1e kwart. '38	242.735	83.784	124.402	208.186	299.172	262.516	561.688
2e ,, '38	222.189	87.560	128.411	215.971	294.566	253.107	547.673
3e ,, '38	225.417	108.202	113.222	221.424	276.586	254.100	530.686
4e ,, '38	200.382	131.696	131.728	263.424	245.413	211.432	456.845
Totaal	890.723	411.242	497.763	909.005			
Januari '39	87.114	46.234	42.052	88.286	237.826	234.233	472.059
Februari '39	76.875	42.365	41.077	83.442	231.475	229.032	460.507

een met de gepubliceerde voorraadcijfers van het International Rubber Regulation Committee, doch ook deze wijzen erop, dat de statistische positie zich in gunstige richting blijft ontwikkelen. De zichtbare voorraden in de V.S. van Amerika en Groot-Britannië zijn in de eerste twee maanden van het jaar tezamen met ruim 25.000 ton afgenomen. Slechts het door het International Rubber Regulation Committee gecalculeerde cijfer van de stoomende voorraden is relatief hoog, wat het totaal-voorraadcijfer ongunstig beïnvloedt.

In tegenstelling tot Januari, toen een belangrijke overschrijding van de quota (n.l. met 14.700 ton) door de restrictie-landen was aan te wijzen, bleven de Februari-uitvoeren uit deze landen ruim 2.000 ton beneden het toegestane uitvoer-quotum. Verwacht mag worden, dat ook de Maart-cijfers een verdere vermindering van den overexport te zien zullen geven, in welk geval een verdere voorraadsdaling waarschijnlijk is, althans indien de consumptie niet belangrijk vermindert.

De laatste factor (n.l. die van het verbruik) is onder de huidige omstandigheden zeer onzeker. Weliswaar is men op grond van de berichten uit de rubberverwerkende industrie vrij optimistisch in de verwachtingen voor het verbruik in de V.S. van Amerika, doch hoe de ontwikkeling van het verbruik zoowel daar te lande als in Europa bij een gewapend conflict tusschen de Europeesche mogendheden zal zijn, laat zich niet voorspellen.

De verbeterde omstandigheden voor den afzet van rubber komen duidelijk tot uiting in het niveau, waarop de automobiel-productie zich de laatste maanden beweegt. In de V.S. van Amerika bedroeg die productie van Januari t/m Februari 636.000 stuks tegen 396.000 stuks in dezelfde periode van het vorige jaar.

Ook de productie van autobanden was met 4.344.000 stuks in Februari bijna tweemaal zoo groot als een jaar tevoren.

De factoren voor een gunstige ontwikkeling op de rubbermarkt zijn alzoo zeer zeker aanwezig, doch het werkelijke verloop zal ook in de komende weken waarschijnlijk volkomen beheerscht worden door politieke factoren.

Aanteekeningen.

Marktberichten.

In verband met de vele vrije dagen voor den handel gedurende de week van 3—8 April j.l. komen de Marktberichten over dit tijdvak te vervallen.

NEDERLANDSCH-INDIË.

Groothandelsprijzen exportproducten.

Indexcijfers, gewogen met uitvoerhoeveelheden in 1935 (1929 = 100).

(Voorloopige cijfers)

Sept.	1936 ...	39,7	23	Jan.	— 28	Jan.	1939	..	44,5
Dec.	,, ...	56,6	30	,,	— 4	Febr.	,,	..	44,2
Maart	1937 ...	63,5	6	Febr.	— 11	,,	,,	..	44,3
Juni	,, ...	55,8	13	,,	— 18	,,	,,	..	45,1
Sept.	,, ...	52,6	20	,,	— 25	,,	,,	..	45,9
Dec.	,, ...	44,8	27	,,	— 4	Mrt.	,,	..	46,8
Maart	1938 ...	40,7	6	Mrt.	— 11	,,	,,	..	46,9
Juni	,, ...	40,2	13	,,	— 18	,,	,,	..	46,5
Sept.	,, ...	44,5	20	,,	— 25	,,	,,	..	45,9
Dec.	,, ...	45,1	27	,,	— 1	Apr.	,,	..	46,2
Mrt.	1939 ...	46,3	3	Apr.	— 8	,,	,,	..	46,1

(*Centraal Kantoor voor de Statistiek*).

NEDERLAND.

Tabakswet.

In het Staatsblad van 24 Maart 1939 No. 440, is gepubliceerd een K.B. dd. 18 Maart 1939, houdende nadere wijziging van het K.B. van 16 Maart 1929 (Staatsblad No. 126) tot uitvoering van enkele bepalingen van de tabakswet (Staatsblad 1921 No. 712), zooals deze laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1938 (Staatsblad No. 410).

Dit besluit zal met ingang van 1 Mei a.s. in werking treden.

(Med.E.V. 678/39).

DUITSCHLAND.

Verdragsrechten.

Bij verordening van den Duitschen Rijksminister van Financiën, gepubliceerd in den Reichsanzeiger No. 71, en in werking getreden 16 Maart 1939, is bepaald, dat de met de voormalige Republiek Tsjecho-Slowakije overeengekomen verdragsrechten met betrekking tot het

Duitsche douanetarief tot nader order op goederen van die landen toepassing zullen vinden, welker producten bij invoer in Duitschland meestbegunstiging genieten.

(Med.E.V. 676/39).

Verlaagd invoerrecht.

Krachtens verordening van den Rijksminister van Financiën, gepubliceerd in den Reichsanzeiger No. 70, is het invoerrecht op tabaksstelen al of niet vermengd met tabakssaus (ex post 220) met ingang van 1 April 1939 verlaagd van 43 tot 18 R.M. per 100 kg bruto.

(Med.E.V. 675/39).

DUITSCHLAND (Bohemen—Moravië).

Deviezenmaatregelen.

De Duitsche Rijksminister van Financiën heeft bekend gemaakt, dat te rekenen van 20 Maart 1939 af het deviezenverkeer tusschen Bohemen en Moravië eenerzijds en het buitenland en het Duitsche Rijk anderzijds als volgt is geregeld. Voor elken *uitvoer* van betaalmiddelen, goud en andere edele metalen als ook van waardepapieren uit de gebieden Bohemen en Moravië naar het buitenland is steeds een vergunning vereischt van de Nationale Bank te Praag.

Ook de *invoer* uit het buitenland van alle soorten Duitsche en Tsjecho-Slowaaksche betaalmiddelen in de gebieden Bohemen en Moravië is slechts met vergunning van de Nationale Bank te Praag toegestaan.

(Med.E.V. 676/39).

Deviezennoteeringen.

Sinds 28 Maart 1939 zijn de officieele deviezennoteeringen te Praag hervat. Terzelfder tijd is ook het betalingsverkeer met de clearinglanden hervat.

(Med.E.V. 678/39).

Douanetarief.

De Duitsche Rijksregeering heeft bepaald, dat in Bohemen en Moravië voorloopig de bestaande douanevoorschriften en het bestaande douanetarief van kracht blijven.

Te zijner tijd zal worden bekend gemaakt, wanneer de Duitsche douanevoorschriften ook in genoemde gebieden van toepassing zullen zijn en de op het oogenblik nog bestaande douanegrens zal worden opgeheven.

(Med.E.V. 675/39).

Verdragsverhouding met het buitenland.

Het zich in liquidatie bevindende Tsjechische Ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft aan de buitenlandsche diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen doen weten, dat verdragen en overeenkomsten van economischen aard van het voormalige Tsjecho-Slowakije met het buitenland tot nader order van kracht blijven.

(Med.E.V. 678/39).

Waardeverhouding Mark en Kroon.

Bij verordening van 21 Maart 1939, is de waardeverhouding tusschen Rijksmark en Tsjechischen Kroon in de gebieden Bohemen en Moravië vastgesteld op 1 : 10, zoodat één Kroon gelijk is aan 10 rijkspfennig.

(Med. E.V. 677/39).

DUITSCHLAND (Memelland).

Deviezenmaatregelen.

Met ingang van 29 Maart 1939 is de geheele Duitsche deviezenwetgeving op Memelland — het gebied, dat tot vóór 22 Maart 1939 aan Litauen behoorde — van toepassing verklaard. De desbetreffende verordening van den Duitschen Rijksminister van Economische Zaken dd. 29 Maart 1939 bepaalt, dat in den zin van het „Gesetz über die Devisenbewirtschaftung" Memelland als binnenland (Inland) is te beschouwen, terwijl personen, die in Memelland zijn gevestigd of hun gewone verblijfplaats hebben, als „Inländer" worden aangemerkt.

Met de uitvoering van de deviezenvoorschriften in Memelland is de Devisenstelle Königsberg belast, welke deviezenvergunningen verstrekt volgens de op dit stuk in Duitschland bestaande algemeene bepalingen.

Met betrekking tot den goedereninvoer in Memelland is bepaald, dat, voor alle aanvragen van deviezen ter betaling van oude en nieuwe verplichtingen aan het buitenland, uit hoofde van goedereninvoer, ongeacht den vervaldatum, uitsluitend de „Ueberwachungsstellen" bevoegd zijn. Dergelijke aanvragen, welke bij de Devisenstellen, in het bijzonder bij de Devisenstelle Königsberg binnenkomen, moeten aan de betrokken Ueberwachungsstelle worden doorgezonden.

(Med.E.V. 681/39).

Opheffing douanegrens.

Bij verordening van den Duitschen Rijksminister van Financiën van 28 Maart 1939 is bepaald, dat te rekenen van 22 Maart 1939 af de geheele Duitsche douanewetgeving op Memelland van toepassing is. De tot op vermeld tijdstip bestaande douanegrens tusschen het Duitsche Rijk en Memelland is hierdoor opgeheven.

(Med.E.V. 683/39).

Wettelijk betaalmiddel.

Sinds 23 Maart jl. is de Rijksmark wettelijk betaalmiddel in het Memelgebied. Eén Lit — het vroegere betaalmiddel in bedoeld gebied — is gelijk gesteld aan 40 pfennig.

(Med.E.V. 682/39).

DUITSCHLAND—SLOWAKIJË.

Clearingovereenkomst.

Tusschen Duitschland en Slowakije is, in afwachting van de uitwisseling der ratificatie-oorkonden, op 23 Maart jl. een clearingovereenkomst voorloopig in werking getreden.

(Med.E.V. 682/39).

FRANKRIJK.

Benzol.

Bij decreet van 31 Maart 1939, gepubliceerd in het „Journal Officiel" van 1 April 1939, zijn de invoerrechten volgens het algemeene tarief voor post 0180 A Benzol, toluol, xylol, solventnaphta, benzine, ruwe of gewasschen, verhoogd van 120 frs tot 300 frs en die volgens het minimumtarief van 30 tot 75 frs per hl.

(Med.E.V. 682/39).

Hars, terpentijn.

Bij een decreet van 25 Maart jl. is een nieuwe regeling vastgesteld voor den uitvoer van hars, harsproducten en terpentijn. Daarbij is met ingang van 1 April jl. de uitvoer verboden van deze producten en worden voorschriften gegeven voor de verleening van vergunningen met toekenning van premies aan de exporteurs, alsmede voor de contrôle van productie en voorraden.

(Med.E.V. 676/39).

Suiker.

Bij decreet van 1 April 1939, gepubliceerd in het „Journal Officiel" van 2 April 1939, is wederom een extracontingent vastgesteld voor suiker van 15.000 ton.

(Med.E.V. 682/39).

IERLAND.

Dierlijke vetten.

Ingevolge een decreet van 14 Maart jl. zijn gesmolten of geraffineerd dierlijk vet, ,,oleo oil'', stearine en ,,premier jus'', vrijgesteld van invoerrechten, indien ze worden ingevoerd door producenten voor andere doeleinden dan voor de vervaardiging van braadvet.

(Med.E.V. 677/39).

LITAUEN.

Houtexport.

De uitvoer van hout en cellulose uit Litauen, welke in het jaar 1937 een waarde had van 44,3 mill. Lit, bedroeg in 1938 slechts 34,05 mill. Lit. Hiertegenover staat, dat de vraag op de binnenlandsche markt steeg. De handel ondervond echter nadeelen van den geringeren aanvoer uit Sovjet-Rusland; in plaats van de overeengekomen 150.000 kubieke meter werden in 1938 slechts 75.000 kubieke meter ingevoerd.

De Litausche uitvoer van hout en cellulose liep ook volgens de hoeveelheid achteruit. In 1937 werden in totaal 350.000 tonnen uitgevoerd en in 1938 250.000 tonnen.

De voornaamste afnemers van Litausch hout en cellulose zijn: Engeland (13,2 mill. Lit), Duitschland (6,1 mill. Lit), Nederland (3,1 mill. Lit) en België (1,7 mill. Lit).

Bovendien betrok Frankrijk voor een waarde van 3,2 mill. Lit en de V.S. van Amerika voor 2,8 mill. Lit aan cellulose uit Litauen.

Litauen heeft evenwel zelf een niet al te grooten rijkdom aan hout, waardoor in toenemende mate gewaarschuwd wordt tegen het onbeperkte kappen van bosschen.

(Med.E.V. 678/39).

URUGUAY.

Invoervergunning.

Zooals bekend, is voor den invoer in Uruguay van alle goederen een vergunning vereischt, de z.g. permiso previo, welke de Uruguaansche importeur, alvorens zijn aankoopen in het buitenland af te sluiten, bij de ,,Directie van de contrôle over in- en uitvoer'' dient aan te vragen.

Thans heeft de Uruguaansche regeering bij decreet van 1 April 1939 bepaald, dat van dien datum af de invoervergunning niet meer aan de verscheping der goederen behoeft vooraf te gaan; voortaan is het voldoende, dat de invoervergunning bij het inklaren der goederen wordt overgelegd.

(Med.E.V. 681/39).

UNIE VAN ZUID-AFRIKA.

Import van thee in December en in het 4e kwartaal 1938.

Land van herkomst	Hoeveelheid in lbs.	Waarde in £
	December 1938	
Groot-Britannië	6	1
Britsch-Indië	42.091	2.353
Ceylon	904.849	52.872
Kenya	13.500	671
Unie van Zuid-Afrika	12	2
Zuid-Rhodesië	120	10
Ned.-Indië	427.492	11.939
Port. Oost-Afrika	13.130	545
China	14.564	377
Japan	1.300	45
Totaal	1.417.064	68.815
	4e kwartaal 1938	
Groot-Britannië	1)	1)
Britsch-Indië	263.241	15.232
Ceylon	3.269.190	189.796
Hongkong	2.417	143
Kenya	13.500	671
Unie van Zuid-Afrika	12	2
Zuid-Rhodesië	230	18
Ned.-Indië	1.169.260	49.474
Port. Oost-Afrika	39.648	1.611
China	53.999	3.242
Japan	1.300	45
Totaal	4.812.711	260.231

(15113/39). (*Mededeeling van het Department of Customs and Excise te Pretoria*).

NOORWEGEN.

Koffie.

Bij rondschrijven van 15 Maart jl. werd aan de douane medegedeeld, dat bij invoer van koffie, welke in Nederland gedecafeïneerd en in de Nederlandsche bezittingen gecultiveerd is, geen certificaat van oorsprong overgelegd behoeft te worden.

(Med.E.V. 682/39).

1) Een vermindering van 86 lbs. met een waarde van £3 in vergelijking met de cijfers van de vorige kwartalen.

Boeken en Tijdschriften.

Economische Voorlichting No. 13, 1939.

Van *Economische Voorlichting*, het weekblad van de gelijknamige afdeeling der Directie van Handel en Nijverheid van het Ministerie van Economische Zaken te 's-Gravenhage, werd No. 13 ontvangen, gedateerd 31 Maart 1939.

Dit nummer opent met bijdragen over handel en financiën van Australië, alsmede over den buitenlandschen handel van Groot-Britannië.

Onder ,,Handel en Nijverheid'' worden gegevens over Suriname verschaft, welke van belang kunnen zijn voor exporteurs, terwijl hier tevens berichten zijn opgenomen o.a. over China, Groot-Britannië en de Unie van Zuid-Afrika.

Van de rubriek ,,Landbouw'' mogen hier vermeld worden artikelen over de tarweteelt in Algerië en de Regeeringssteun in de V.S. van Amerika, terwijl de geïllustreerde rubriek ,,Economische Propaganda'' de gebruikelijke kalender brengt van internationale congressen, jaarbeurzen en tentoonstellingen.

Onder ,,Economische Politiek'' worden tenslotte o.m. het Duitsch-Nederlandsche en het Duitsch-Roemeensche handelsverdrag besproken.

Diverse Berichten.

Mededeeling.

Belanghebbenden hier te lande wordt in overweging gegeven, alvorens zich met verzoeken om inlichtingen tot Nederlandsche diplomatieke en consulaire ambtenaren in het buitenland te wenden, zich in verbinding te stellen met het Hoofd van het Bureau voor Buitenlandsche Handelsvoorlichting en Propaganda van het Kantoor voor den Handel te Batavia-C., aangezien in vele gevallen door genoemd bureau over de gewenschte gegevens wordt beschikt, waardoor niet onbelangrijke tijdsbesparing kan worden verkregen.

Indien blijkt, dat de verzochte gegevens hier te lande niet beschikbaar zijn, verleent het bureau gaarne zijne bemiddeling tot het verkrijgen daarvan bij de betrokken instanties in het buitenland.

Het verdient voorts aanbeveling, aanvragen tot vestiging van handelsrelaties in het buitenland vergezeld te doen gaan van volledige bijzonderheden betreffende de artikelen waarop de aanvraag betrekking heeft, alsmede van bank- en/of andere referenties nopens den aanvrager.

*

Prijsverschillen bij invoer van tot veevoeder verwerkte oliehoudende zaden, pitten en noten.

De Nederlandsche Meelcentrale maakt bekend:

Het gedeelte van het prijsverschil per 100 kg voor den invoer van veekoeken (in den zin van artikel 1, lid 1, onder 11°, van het Crisis-Akkerbouwbesluit 1934) als bedoeld in artikel 8, *b*, onder 2°, van de Crisis-Akkerbouwbeschikking 1934 I, is als volgt vastgesteld:

Voor de goede orde wordt opgemerkt, dat in deze bedragen niet is begrepen het in artikel 8, *b*, onder 1°, van voornoemde beschikking bedoelde gedeelte van het prijsverschil.

	Inklaring van 27 Mrt. af t/m 30 April 1939:	Inklaring van 1 Mei af t/m 31 Aug. 1939:	Inklaring van 1 Sept. af t/m 31 Dec. 1939:
Voor:			
lijnkoeken	f 0,80	f 0,65	f 0,65
lijnzaadschilfers	,, 0,90	,, 0,75	,, 0,75
sojaschroot	,, 0,65	,, 0,65	,, 0,65
sojakoeken	,, 0,80	,, 0,80	,, 0,80
grondnootkoeken ...	,, 1,25	,, 1,25	,, 1,25
grondnootschroot...	,, 1,05	,, 1,05	,, 1,05
grondnootschilfers ..	,, 1,40	,, 1,40	,, 1,40
grondnootmeel	,, 1,40	, 1,40	,, 1,40
cocoskoeken........	,, 1,50	, 1,50	,, 1,50
Ned. Oost-Ind. cocoskoeken	,, 1,30	,, 1,25	,, 1,30
maïsveekoeken e.d.	,, 1,05	,, 1,05	,, 1,05
sesamkoeken	,, 0,70	,, 0,60	,, 0,70
palmpitkoeken......	,, 1,40	,, 1,30	,, 1,40
babassukoeken	,, 1,40	,, 1,30	,, 1,40
alle andere niet genoemde soorten veekoeken (al dan niet verwerkt met bijproducten en/of afvallen)........	,, 0,10	,, 0,10	,, 0,10

Indien men zijn import op verderen termijn nu reeds wenscht vast te leggen tot bovengenoemde prijsverschillen, gelieve men zich daarover met de Stichting Nederlandsche Meelcentrale te 's-Gravenhage in verbinding te stellen.

's-Gravenhage, 25 Maart 1939.

No. 210.

Personalia.

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 29 Maart 1939 No. 17, is goedgekeurd, dat de heer P. Schuhr, gerekend van 15 Maart 1939, belast is met de waarneming van het Consulaat van Duitschland te Makasser.

(14118/39).

Volgens mededeeling van den Consul-Generaal van het Britsche Rijk te Batavia van 28 Maart jl., heeft de heer G.J.D.R. Cruden wegens vertrek naar Europa zijn functie van Vice-Consul van het Britsche Rijk te Soerabaia neergelegd.

(14451/39).

Kennisgevingen.

In de ,,Verzameling van Kennisgevingen aan de ambtenaren der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen over het jaar 1939" zijn verschenen:

Kennisgeving No. 14. Dispensatie van het vlagvereischte voor kustvaart.

Kennisgeving No. 15. Verlenging van de contingenteering van katoenen dekens (,,Invoerverordening katoenen dekens 1939"). Kennisgeving 1938 No. 24 komt hierdoor te vervallen.

Kennisgeving No. 16. Verlenging van de contingenteering van badhanddoeken. (,,Invoerverordening badhanddoeken 1939"). Kennisgeving 1938 No. 25 komt hierdoor te vervallen.

Kennisgeving No. 17. Openstelling van kustplaatsen voor den buitenlandschen handel, ter uitvoering van artikel 2, lid 3, van de ,,Indische Scheepvaartwet 1936"). Zie Kennisgeving 1937 No. 1, onder II.

Stand der clearing met Duitschland.

Volgens mededeeling van den Agent in Ned.-Indië van het Nederlandsch Clearinginstituut was de stand der clearing met Duitschland op 31 Maart 1939 als volgt:

Stortingen in Nederland:		*f* 72.459.m/
Waarvan bestemd voor achterstallige vorderingen, rentedienst en vrije rekening Reichsbank	*f* 8.449.m/	
Bestemd voor nieuwe vorderingen	*f* 64.010.m/	
Stortingen in Duitschland:		*f* 102.128.m/
Uitbetalingen in Nederland op nieuwe vorderingen	*f* 62.300.m/	
Achterstand	*f* 38.100.m/	

Handelsbetrekkingen.

No. 18. V. S. van Amerika. Firma te Los Angeles zou gaarne optreden als makelaar in Ned.-Indische exportproducten, speciaal voor plantaardige oliën en vetten, specerijen, thee en koffie.

No. 3915595.

Nieuwe maatschappijen.

Javasche Courant van 6/4—1939 No. 28.

Bijvoegsel No. 46. Naamlooze Vennootschap: „Electro-Technisch Bureau Soekaboemi N.V." of bij verkorting „Elteso N.V.", gevestigd te Soekaboemi. Kapitaal *f* 10.000.— verdeeld in 20 aandeelen van *f* 500.—.

Opgeheven maatschappijen.

Javasche Courant van 6/4—1939 No. 28.

Bij akte dd. 25 Maart 1939 is de te Samarinda gevestigde N.V. Handelmaatschappij „Tjin Hin Kongsie" ontbonden.

Aanbestedingen.

Uitslag aanbesteding.

De op Woensdag 1 Maart j.l. ten kantore van den Directeur der Haven te Belawan gehouden aanbesteding met beperkte mededinging voor het werk: „Het maken van vijf caissons van gewapend beton en een bovenbouw" behoorende tot het werk: „Het verlengen van de Oceaankade te Belawan in Oostelijke richting met circa 205 meter", heeft tot resultaat gehad, dat het werk gegund is aan de N.V. Hollandsche Beton Maatschappij te Batavia-Centrum voor de som van *f* 389.000.—.

(25)

Aanbesteding.

Op den 5en Mei 1939 zal door den gewestelijk geniechef te Weltevreden te diens kantore ten negen ure voormiddag een openbare aanbesteding worden gehouden voor den bouw van drie woningen vijfde klasse aan den R.K. Kerkweg alhier.

De aanwijzing zal plaats vinden op den 21en April 1939 ten negen ure voormiddag eerst op het geniebureau en daarna op het terrein.

De inschrijvingsbiljetten moeten worden ingediend bij den gewestelijk geniechef te Weltevreden.

Het bestek en de bijbehoorende stukken zijn vanaf den 17en April verkrijgbaar ten geniekantore tegen den prijs van vijf gulden.

De inschrijving is bindend gedurende vier weken aansluitend op den datum van aanbesteding binnen welken termijn omtrent de gunning zal worden beslist.

(26)

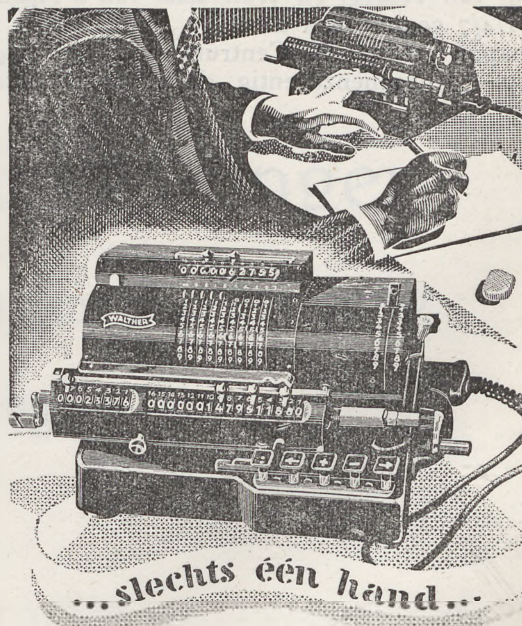

Uitslag aanbesteding.

Het werk : ,,Bouw van vijf rijbruggen over de Tjiasin en Tjikepoeh'' zijnde een onderdeel van het bij besluit van het College van Gedeputeerden van de Provincie West-Java van 16 Juni 1938 No. Q 66/3/2 geautoriseerde werk : ,,Het graven van de Tjiasin, Tjikepoeh en Tjitoewis met bijbehoorende kunstwerken'' (Tangerangwerken) is in verband met de op 24 Maart 1939 gehouden aanbesteding met beperkte mededinging opgedragen aan de Hollandsche Beton Mij N.V. te Batavia-Centrum voor *f* 17.700.—.

(27)

Uitslag aanbesteding.

De uitvoering van het werk :

,,Het bouwen van een droogdok aan den Curaçaoweg en een kade langs het Kodjakanaal'', waarvoor te Tandjong-Priok een aanbesteding met beperkte mededinging werd gehouden op 4 April 1939, is bij beschikking van den Directeur van Verkeer en Waterstaat van 6 April 1939 No. H 1/4/7 gegund aan de N.V. ,,Hollandsche Beton Maatschappij'' te Batavia-Centrum, voor den prijs van *f* 79.700.— (negenenzeventig duizend zevenhonderd gulden).

(28)

Openbare aanbesteding.

Het Hoofd van het 3de District van den Provincialen Waterstaat van Oost-Java te Bondowoso maakt bekend, dat op

Woensdag, 10 Mei 1939

des voormiddags ten 10 ure te zijnen kantore te Bondowoso, in het openbaar zal worden aanbesteed in één perceel : ,,Het bouwen van een Openbare Muloschool met bij- ,,behoorende werken te Djember, Residentie Besoeki''.

Raming *f* 40.900.—.

Het bestek en voorwaarden met zeven teekeningen is op hoogergenoemd kantoor verkrijgbaar tegen betaling van *f* 10.— per stel, bij verzending per post verhoogd met *f* 1.—.

Compleet teruggezonden bestek met teekeningen binnen een week na aanbesteding — mits in ongeschonden staat — wordt voor *f* 5.— ingenomen.

Inlichtingen worden uitsluitend verstrekt ter aanwijzing op Woensdag 26 April 1939 ten 10 ure voormiddags op het Sectiekantoor van den Provincialen Waterstaat van Oost-Java te Djember (Societeitstraat) en daarna zoonodig op het bouwterrein.

Inschrijvingsbiljetten moeten uiterlijk op den dag der aanbesteding des voormiddags ten 10 ure op het kantoor van het Hoofd van het 3e District voornoemd te Bondowoso zijn ingediend.

Het inschrijvingsbiljet is gedurende 6 weken bindend.

(29)

Economisch Weekblad

voor Nederlandsch-Indië

Orgaan van het Departement van Economische Zaken met medewerking van Hoofden van Departementen, Diensten en Bedrijven, alsmede van niet-ambtelijke personen en organisaties.

Statistische Mededeelingen

bijvoegsel van No. 15 van den 8en Jaargang

14 April 1939

Kort overzicht betreffende den economischen toestand van Nederlandsch-Indië.

I. ALGEMEEN GEDEELTE *).

De contingenteering van den invoer van *sanitair aardewerk* is ingaande 30 Maart 1939 wederom voor een jaar verlengd. Stbl. 1939 No. 129 („Invoerverordening sanitair aardewerk 1939") bevat de voor de nieuwe periode vastgestelde invoerquota, welke in vergelijking met die van het vorige tijdvak vermeerderingen te zien geven van 22 tot 40%. Het aandeel van Nederland in deze invoeren is gelijk gebleven.

De vergoeding voor de afgifte van vergunningen tot invoer van *rijst* (met inbegrip van kleefrijst), als bedoeld in Stbl. 1934 No. 85, is bij Stbl. 1939 No. 103 met ingang van 1 April 1939 voor de residenties Oostkust van Sumatra en Riouw en Onderhoorigheden op *f* 1.— en voor de residentie Westerafdeeling van Borneo op *f* 0,60 per 100 kg netto gewicht vastgesteld.

Bij Stbl. 1939 No. 127 is het Ned.-Indische exportquotum voor *thee* voor het restrictiejaar 1 April 1939 t/m 31 Maart 1940 bepaald op 141.735.600 halve kg. Voor het vorige restrictiejaar bedroeg het quotum 145.672.700 halve kg.

Bij besluit van den Directeur van Economische Zaken No. 1248/L/O dd. 23 Maart 1939 (Jav. Courant No. 24 dd. 24 Maart 1939) is bepaald, dat aan een 85-tal suikerondernemingen op Java voor het oogstjaar 1940 productievergunning zal worden verleend voor de bereiding van *suiker* tot een totale hoeveelheid van 14.635.449 quintalen kristal, terwijl de hiervoor in den grond te brengen aanplant gesteld is op rond 90.682 ha.

* * *

II. BIJZONDER GEDEELTE.

(de cijfers betreffende den economischen toestand in Februari 1939).

Geldcirculatie.

De geldcirculatie nam in Februari 1939 af (tabel 1).

TABEL 1. Toe- of afvloeiïng van ruilmiddelen naar (—) of uit (+) de kassen van het Land en van de Javasche Bank, in duizenden guldens.

Periode	Bankbiljetten	Teekenmunt	Pasmunt	Totaal
October 1938	— 110	— 1.068	— 283	— 1.461
November „	— 2.622	+ 101	— 351	— 2.872
December „	— 288	— 1.417	— 1.324	— 3.029
Januari 1939	— 1.092	— 832	— 549	— 2.473
Februari „	— 1.459	— 73	— 485	— 2.017

Het gebruik van giraal geld was in Februari iets lager dan in Januari 1939 (tabel 2). Aangezien Januari 31 en Februari 28 dagen telt, kan men hier echter niet van een achteruitgang spreken.

TABEL 2. Giroverkeer Javasche Bank en totaal in clearing verrekend, in duizenden guldens.

Periode	Plaatselijk giroverkeer	Totaal verrekend in clearing
Januari 1937	47.561	187.617
Februari „	49.324	179.083
Januari 1938	63.426	154.966
Februari „	49.630	137.478
Januari 1939	55.685	148.556
Februari „	49.998	133.313

*

Uitvoer.

TABEL 3. De Ned.-Indische uitvoer naar gewicht en waarde [1]).

Maanden	Ned.-Indië	Java en Madoera	Buitengewesten
	Gewicht in 1.000 ton bruto.		
Dec. 1937	910,8	209,5	701,3
Jan. 1938	869,6	148,5	721,1
Febr. „	773,5	129,–	644,5
Dec. „	1.007,–	205,7	801,3
Jan. 1939	937,7	212,5	725,2
Febr. „	954,3	226,8	727,5
Jan./Febr. 1938	1.643,1	277,5	1.365,6
„ / „ 1939	1.892,–	439,3	1.452,7
	Waarde in millioenen guldens.		
Dec. 1937	82,5	25,8	56,7
Jan. 1938	66,1	16,7	49,4
Febr. „	63,3	18,3	45,–
Dec. „	52,–	17,3	34,7
Jan. 1939	65,7	19,6	46,1
Febr. „	57,3	20,–	37,3
Jan./Febr. 1938	129,4	35,–	94,4
„ / „ 1939	123,–	39,6	83,4

Het gewicht van den uitvoer was in Februari, zoowel voor Java en Madoera als voor de Buitengewesten, iets hooger dan in Januari 1939. Wat de waarde betreft, was die van Java en Madoera in verslagmaand eveneens iets hooger dan in Januari 1939, die van de Buitengewesten daarentegen *f* 8,8 mm lager, in hoofdzaak door de lagere exportwaarde van rubber (— *f* 6,4 mm).

Hieronder volgt de gebruikelijke staat (tabel 4) van de uitvoeren van *suiker* naar assortiment en de gepubliceerde NIVAS-verkoopen.

TABEL 4. De uitvoeren en de door de NIVAS gepubliceerde verkoopen van suiker, in 1000 ton.

Omschrijving	Soort suiker	1938				1939		1938	1939
		Jan.	Febr.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Jan./Febr.	
Uitvoer (netto-gew.)	S. H. S.	24,6	27,3	43,2	62,3	40,1	60,9	51,9	101,–
	Browns	18,9	20,8	42,8	46,4	47,–	35,6	39,7	82,6
	Andere [2])	1,6	2,8	5,3	2,–	3,1	1,–	4,4	4,1
	Totaal	45,1	50,9	91,3	110,7	90,2	97,5	96,–	187,7
NIVAS-verkoopen	S. H. S.	17,3	2,6	152,5	179,–	19,3	120,3	19,9	139,6
	Browns	21,3	20,–	97,–	50,1	29,–	31,–	41,3	60,–
	Andere [3])	—	—	—	—	—	—	—	—
	Totaal	38,6	22,6	249,5	229,1	48,3	151,3	61,2	199,6

*) Bijgewerkt tot medio April 1939.

1) Exclusief passagiersgoederen, postpakketgoederen en goederen voor scheepsgebruik, excl. gouduitvoer per postpakket, maar de uitvoerwaarde inclusief alle uitvoerrechten.

2) Hieronder begrepen stat. nos. 2220, 2221 en 224.

3) De door de N.I.V.A.S. gepubliceerde verkoopen van melassesuiker.

De verkoopen van de N.I.V.A.S. waren in Februari meer dan driemaal die in Januari 1939.

De uitvoeren waren in verslagmaand slechts weinig hooger dan in Januari 1939. Een flinke hoeveelheid werd in Februari uitgevoerd met bestemming Britsch-Indië (tabel 5).

TABEL 5. De uitvoeren van Java-suiker naar landen van bestemming, in 1000 ton (netto).

Landen van bestemming	Jan. 1938	Febr. 1938	Jan. 1939	Febr. 1939
Nederland en v.o.	11,51	10,10	9,50	5,05
Groot-Britannië en v.o.	—	—	5,87	8,69
Overige Eur. landen, Egypte e/h Eg. deel v. Soedan (excl. Port Soedan), Port Said en Suez	10,33	2,65	32,74	28,69
Hongkong	1,08	2,54	7,35	7,09
China	0,76	2,33	—	1,42
Britsch-Indië	1,47	1,47	5,56	22,15
Japan en Formosa	4,–	9,50	0,03	0,09
Dairen	0,19	—	—	—
Penang/Singapore	6,05	7,43	5,73	5,29
Siam	2,06	1,39	1,66	1,36
Overig Azië	6,59	12,25	7,13	9,81
Nieuw-Zeeland	0,75	1,01	7,99	7,40
Elders	0,34	0,20	6,60	0,46
Totaal	45,13	50,87	90,16	97,50

De export ten laste van het jaar 1939 van *ondernemingsrubber* bedroeg in Februari 1939 12.843 ton, hetgeen rond 600 ton minder was dan het maandelijksche quotum voor het 1e kwartaal van dit jaar. De in totaal gedurende Januari/Februari 1939 uitgevoerde hoeveelheid is hierdoor ongeveer 2.900 ton of 11% onder het quotum van twee maanden gebleven. Voorts werd in verslagmaand nog 1.017 ton met extra uitvoerbons uitgevoerd ten laste van het restrictiejaar 1938, tegen 7.279 ton in Januari 1939.

De productie van ondernemingsrubber in Februari 1939 bedroeg 14.448 ton, dit is dus minder dan in Januari 1939 (15.381 ton) en eveneens minder dan in Februari van het vorige jaar (15.267 ton).

De uitvoer van *bevolkingsrubber* in Februari (ad 11.537 ton) was belangrijk lager dan in Januari 1939 (ad 19.686 ton t.l.v. 1939 en 1.559 ton t.l.v. 1938) en bleef ook rond 1.700 ton beneden het quotum. De export in de eerste 2 maanden van 1939 was per saldo echter nog rond 4.700 ton of 18% hooger dan het quotum voor deze maanden.

In verband met het afkomen van den maïs-oogst op Java en Madoera nam de uitvoer van *maïs* toe (tabel 6).

De export van *cassaveproducten* was in Februari iets hooger dan in Januari 1939 (tabel 6).

TABEL 6. Uitvoer van maïs en cassaveproducten uit Java en Madoera, in 1000 kg (netto).

Maanden	Maïs	Cassaveproducten
Januari 1935	7.466	9.330
Februari ,,	19.217	8.241
Januari 1936	2.225	11.377
Februari ,,	14.302	11.950
Januari 1937	24.351	40.945
Februari ,,	33.279	35.002
Januari 1938	599	19.975
Februari ,,	7.194	19.508
Januari 1939	3.744	21.362
Februari ,,	18.805	22.688

De tabellen 7 en 8 geven een overzicht van de uitvoergewichten en -waarden van de voornaamste exportproducten gedurende Januari/Februari 1937, 1938 en 1939.

TABEL 7. Het gewicht van den uitvoer van enkele belangrijke exportproducten, in 1000 ton netto (Ned.-Indië).

Producten	Januari/Februari 1937	1938	1939	1939 meer (+) of minder (—) dan 1938 abs.
Tin (incl. tinerts) (bruto)	6,–	4,9	4,5	— 0,4
Thee	10,–	11,6	11,8	+ 0,2
Bev. rubber (dr. aeq.)	24,9	25,–	32,7	+ 7,7
Ondern. rubber (,, ,,)	29,7	29,6	31,9	+ 2,3
Aardolieproducten (bruto)	927,5	945,3	1.001,8	+ 56,5
Suiker	171,6	96,–	187,7	+ 91,7
Suikerresidu	29,2	1,6	38,8	+ 37,2
Koffie (bruto)	11,4	9,2	9,4	+ 0,2
Cassaveproducten	75,9	39,5	44,1	+ 4,6
Copra	76,2	90,1	91,7	+ 1,6
Palmolie	23,6	27,–	32,5	+ 5,5
Peper	4,4	5,1	7,–	+ 1,9
Vezels, v.a.s. (bruto)	20,8	11,6	19,–	+ 7,4
Maïs	62,9	14,9	25,9	+ 11,–

TABEL 8. De waarde van den uitvoer van enkele belangrijke exportproducten, in millioenen guldens (Ned.-Indië).

Producten	Januari/Februari 1937	1938	1939	1939 meer (+) of minder (—) dan 1938 abs.
Tin (incl. tinerts)	9,2	5,6	5,4	— 0,2
Thee	7,3	8,8	9,3	+ 0,5
Bevolkingsrubber[4]	17,4	13,4	17,5	+ 4,1
Ondern. rubber[4]	20,7	21,6	17,7	— 3,9
Aardolieproducten	23,1	26,1	23,6	— 2,5
Suiker	7,–	4,3	8,9	+ 4,6
Suikerresidu	0,1	0,03	0,2	+ 0,17
Koffie	2,6	2,5	1,7	— 0,8
Cassaveproducten	3,2	1,4	1,4	0
Copra	9,7	8,8	4,2	— 4,6
Palmolie	3,4	2,7	2,2	— 0,5
Peper	0,9	0,9	1,2	+ 0,3
Vezels, v.a.s.	4,4	2,1	2,7	+ 0,6
Maïs	1,9	0,5	0,9	+ 0,4

*

Invoer.

TABEL 9. De Ned.-Indische invoer naar gewicht en waarde [5]).

Maanden	Ned.-Indië	Java & Mad.	Buitengewesten
	Gewicht in 1000 ton bruto		
Dec. 1937	193,8	106,2	87,6
Jan. 1938	174,5	95,7	78,8
Febr. ,,	186,4	106,–	80,4
Dec. ,,	232,9	132,9	100,–
Jan. 1939	120,9	68,4	52,5
Febr. ,,	162,7	86,1	76,6
Jan./Febr. 1938	360,9	201,7	159,2
,, ,, 1939	283,6	154,5	129,1
	Waarde in mill. guldens		
Dec. 1937	45,4	27,3	18,1
Jan. 1938	40,5	26,2	14,3
Febr. ,,	38,3	25,1	13,2
Dec. ,,	59,9	41,9	18,–
Jan. 1939	27,6	19,5	8,1
Febr. ,,	30,9	20,5	10,4
Jan./Febr. 1938	78,8	51,3	27,5
,, / ,, 1939	58,5	40,–	18,5

4) Incl. uitvoerrechten.
5) Exclusief passagiersgoederen, post- en bootpakketten.

Na den, in verband met de verhooging van de opcenten op de invoerrechten per 1 Januari 1939, bijzonder hoogen invoer in December 1938 en den abnormaal lagen import in Januari 1939, geeft de invoer in Februari 1939 weer minder abnormale, lage cijfers te zien. Eenige conclusies zijn uit dergelijke, sterk fluctueerende cijfers niet te trekken.

*

Handelsbalans.

Door den geringen invoer in Januari en Februari 1939 nam het uitvoer-excedent over deze twee maanden belangrijk toe. In procenten van de uitvoerwaarde uitgedrukt is dit uitvoerexcedent evenhoog als in het zeer gunstige jaar 1937 (tabel 10).

TABEL 10. Handelsbalans van Ned.-Indië, in mill. guldens [6]).

Jan./Febr.	Invoer	Uitvoer	Uitvoerexcedent	
			absoluut	in % van den uitvoer
1931	104,–	172,8	68,8	40%
1932	72,1	108,1	36,–	33%
1933	55,3	75,9	20,6	27%
1934	41,7	82,5	40,8	49%
1935	45,3	80,5	35,2	44%
1936	42,9	95,4	52,5	55%
1937	64,2	134,7	70,5	52%
1938	78,8	129,4	50,6	39%
1939	58,5	123,–	64,5	52%

*

Verkeer.

De ontvangsten van de voornaamste spoor- en tramwegen, zoowel uit het reizigersverkeer als uit het goederenvervoer, waren in Februari lager dan in Januari 1939 (tabel 11). Houdt men echter rekening met het feit, dat Januari 3 dagen meer telt dan Februari, dan zijn de ontvangsten in Februari niet laag te noemen.

TABEL 11. Ontvangsten van de belangrijkste spoorwegmaatschappijen, in duizenden guldens.

Maanden	Java en Madoera			Buitengewesten	
	S. S.	N.I.S.	Zustermijen [7])	S. S.	Deli Spoorweg Mij
	Reizigersvervoer				
Dec. 1937	859	122	166	113	78
Jan. 1938	599	85	122	100	49
Febr. „	610	82	124	91	48
Dec. „	744	102	138	90	48
Jan. 1939	644	88	124	96	48
Febr. „	615	85	120	79	43
Jan./Febr. 1938	1.209	166	246	191	98
„ / „ 1939	1.259	173	244	175	91
	Goederenvervoer				
Dec. 1937	1.330	444	178	252	376
Jan. 1938	1.323	437	189	312	385
Febr. „	1.162	398	177	265	320
Dec. „	1.539	448	220	334	373
Jan. 1939	1.346	365	199	320	334
Febr. „	1.228	352	181	298	326
Jan./Febr. 1938	2.485	835	366	578	706
„ / „ 1939	2.575	717	380	617	660

*

6) Exclusief passagiersgoederen, postpakketgoederen en goederen voor scheepsgebruik, exclusief gouduitvoer per postpakket, maar de uitvoerwaarde incl. alle uitvoerrechten.

7) Sem.-Joana St. Mij., Oost-Java St. Mij., Sem.-Cheribon St. Mij. en Serajoedal St. Mij.

Prijsniveau.

TABEL 12. Indexcijfers der groothandelsprijzen van in- en uitvoerartikelen (1913 = 100).

Specificatie	1936	1938			1939	
	1-26 Sept.	Jan.	Febr.	Dec.	Jan.	Febr.
Textielen	73,3	92,9	93,0	91,8	91,2	91,5
Levensmiddelen	80,2	92,0	92,0	88,3	89,8	90,3
Metalen	63,9	122,1	119,7	108,8	108,1	107,5
Chem. en verfstoffen	55,9	80,7	80,6	74,1	74,1	74,3
Diversen	85,5	97,5	96,8	93,9	95,3	96,3
Tot. invoerart.	71,2	95,9	95,3	90,7	90,9	91,2
Tot. exportprod.: 12 prod. (gewogen[8]) 1929 = 100)	39,7	44,3	43,7	45,1	44,6	45,2

In het prijsniveau van invoerartikelen kwam weinig verandering (tabel 12).

Het gewogen indexcijfer van de prijzen van uitvoerproducten was in Februari iets hooger dan in Januari 1939. Wel waren de suiker- en tapiocaprijzen lager, maar de noteeringen van rubber, thee en copra waren daarentegen hooger (tabel 13).

TABEL 13. Prijzen van uitvoerproducten, in guldens per 100 kg.

Producten	1936	1938	1939		Febr. 1939 in % van Febr. 1938
	1 — 26 Sept.	Febr.	Jan.	Febr.	
Tin	137,28	156,83	179,45	180,05	115%
Rubber, st. sheets en crêpe[9])	0,27½	0,26½	0,29½	0,30½	115%
Koehuiden	95,53	78,12	76,14	76,72	98%
Thee[9])	0,30½	0,40½	0,37½	0,38½	95%
Djarakpitten	8,50	6,08	5,60	5,67	93%
Mais (Soerab.-prijs)	2,99	3,50	3,02	3,06	87%
Arachides	9,35	10,32	7,80	8,02	78%
Copra, fobnug	9,19	7,20	5,55	5,95	83%
Tapioca	6,38	4,97	5,08	4,82	97%
Gaplek	1,66	2,27	1,41	1,18	52%
Damar	25,50	35,76	23,60	23,57	66%
Sisal [10])	21,25	18,56	16,25		[13]) 88%
Citronella-olie[11])	0,76½	1,19	0,79	0,79½	67%
Kapok	31,17	44,53	44,53	44,53	100%
Cacao	13,36	34,17	24,87	24,50	72%
Peper, witte	19,02	23,85	19,95	19,90	83%
Koffie, Robusta	16,80	19,50	18,87	18,87	97%
Suiker, S.H.S. (exp. naar Br.-Indië)	3,60	6,11	6,42	6.—	98%
Palmolie [12])	147,70	140,43	116,84	115,50	82%

Het indexcijfer van de kosten van voeding van de Inheemsche bevolking op Java en Madoera vertoonde in Februari 1939 een verdere, kleine daling (tabel 14). De prijzen van rijst en maïs zijn wederom iets gedaald.

8) Gewogen overeenkomstig de exporthoeveelheden in 1935.
9) Prijzen per ½ kg. 10) Noteeringen te A'dam/R'dam.
11) Prijzen per 1 kg. 12) Noteeringen van Afrikaansche palmolie te Londen per ton. 13) Jan. 1939 in % van Febr. 1938.

TABEL 14. Indexcijfers van de voedingskosten der Inheemsche bevolking op Java en Madoera. (1913 = 100).

Maanden	1937	1938	1939
Januari	64,8	73,1	66,9
Februari	64,8	73,1	66,3
Maart	64,7	72,4	
October	73,1	67,5	
November	73,9	67,7	
December	73,7	67,4	

De koersen van Indische aandeelen waren in Februari over de geheele linie lager dan in Januari 1939 (tabel 15).

TABEL 15. Indexcijfers der aandeelenkoersen (1928 = 100).

Specificatie	1936	1937	1938			1939	
	1–26 Sept.	Febr.	Febr.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.
Rubber Mijen	37,0	84,7	54,5	60,0	58,1	53,9	52,5
Thee ,,	41,3	73,7	58,3	62,3	61,2	60,6	57,4
Tabak ,,	38,9	58,4	48,1	41,1	38,4	36,1	35,2
Suiker ,,	18,8	41,0	29,8	33,3	35,8	34,4	32,4
Cultuurbanken	22,9	41,3	34,9	40,5	40,4	37,6	36,1
Banken	33,6	51,5	42,9	40,6	39,9	39,0	37,6
Handel Mijen	66,8	107,2	92,8	89,1	87,5	85,8	82,8
Spoorweg ,,	23,5	42,1	38,0	30,9	30,4	28,1	27,2
Scheepvaart ,,	30,5	65,4	61,3	63,8	61,9	59,8	57,3
Alg. indexcijfer	34,8	62,8	51,1	51,2	50,4	48,3	46,5
Koersen der obl. Ind. leening 1937 (3%)		95 13/16	100 5/16	98 15/16	99 1/16	98 1/16	98

*

Inlandsche landbouw en voedselsituatie.

Op Java en Madoera bleef de voedselproductie voldoende; in de eerste twee maanden van dit jaar werden 1.252.000 ha eenjarige Inlandsche landbouwgewassen geoogst, hetgeen 15% meer was dan in dezelfde maanden van 1938 en 4% meer dan gemiddeld in hetzelfde tijdvak der jaren 1929/'38 (tabel 16). Ook wijzen de cijfers uit, dat de oppervlakte van de in dezen westmoesson in den grond gebrachte eenjarige gewassen vrijwel even groot was als verleden jaar; padi gogo en maïs bleven nog wat achter, maar sawahpadi en cassave zijn gelijk gebleven.

De voedselproductie en ook de voorraden waren, den tijd van het jaar in aanmerking genomen, over het algemeen voldoende. In arme streken en daar, waar mislukkingen voorkwamen, werd de patjekliktijd zwaar gevoeld, zoodat van bestuurswege plaatselijk hulp werd verleend, vooral aan behoeftigen in Serang, Tangerang, Sragen, Klaten, Bodjonegoro en Toeban.

In de Buitengewesten was de voedselsituatie normaal, behalve plaatselijk in Sumatra's Westkust, Benkoelen en Celebes, waar voedseltekorten dreigen te ontstaan.

*

Werkloosheid.

Van het aantal bij de Arbeidsbeurzen en Correspondentschappen voor Arbeidsbemiddeling ingeschreven werkzoekenden (opgaven van het Kantoor van Arbeid) geeft de volgende staat een overzicht (tabel 16).

TABEL 16. Het aantal ingeschreven werkzoekenden.

Tijdstip		Europ.	Inh.	Vr. O.	Totaal
		Arbeidsbeurzen excl. Correspondentschappen.			
ult. Febr.	1936	4.844	14.279	1.054	20.177
,, ,,	1937	5.193	13.545	944	19.682
,, Jan.	1938	6.060	11.278	812	18.150
,, Febr.	,,	5.470	10.854	774	17.098
,, Oct.	,,	5.615	10.058	794	16.467
,, Nov.	,,	5.584	10.182	762	16.528
,, Dec.	,,	5.374	12.796	806	18.976
,, Jan.	1939	5.524	13.915	793	20.232
,, Febr.	,,	[14]3.608	12.966	756	17.330
		Arbeidsbeurzen incl. Correspondentschappen.			
ult. Jan.	1938	6.696	13.246	935	20.877
,, Febr.	,,	6.088	12.552	894	19.534
,, Oct.	,,	5.973	11.261	843	18.077
,, Nov.	,,	5.948	11.357	810	18.115
,, Dec.	,,	5.740	14.004	855	20.599
,, Jan.	1939	5.918	15.533	857	22.308
,, Febr.	,,	[14]3.930	14.089	803	18.822

De in de maanden December 1938—Februari 1939 door de Steuncomité's aan steunverleening uitgekeerde bedragen, zoomede die ten behoeve van werkverschaffing uitgegeven, zijn in tabel 17 vermeld.

TABEL 17.

Specificatie	December 1938	Januari 1939	Februari 1939
I. *Steunverleening :*			
a. *Steuncomité's op Java :*			
1. uitgek. bedragen	*f* 45.326,—	*f* 43.469,—	*f* 42.681,—
2. gesteunde personen	1.285	1.237	1.169
w.v. : Europeanen	1.200	1.154	1.091
Inheemschen	72	72	66
Chineezen	13	11	12
b. *Steuncomité's in de Buitengewesten :*			
1. uitgek. bedragen	*f* 1.308,—	*f* 910,—	*f* 885,—
2. gesteunde personen	54	17	17
w.v. : Europeanen	24	17	17
Inheemschen	5	—	—
Chineezen	25	—	—
II. *Werkverschaffing :*			
1. cursussen - I.M.I.W.	*f* 13.435,—	*f* 30.180,—	*f* 23.470,—
2. afdeelingen - ,,	,, 28.400,—	,, 39.140,—	,, 28.291,—
3. werkcentrales - C.C.	,, 13.400,—	,, 32.850,—	,, 17.570,—

14) Het opmerkelijke verschil in inschrijvingen, vindt verklaring in de omstandigheid, dat te Soerabaia een zeer groot aantal verloopen inschrijvingen uit de statistiek is afgevoerd.

TABEL 16. Inlandsche landbouw op Java en Madoera.

Gewassen	Geoogste uitgestrektheden in 1000 ha					Te velde staande aanplant in 1000 ha				
	Jan./Febr. 1939 geoogst	Meer (+) of minder (—) t. o. v.				Staande aanplant ult. Febr. 1939	Meer (+) of minder (—) t. o. v.			
		Jan./Febr. 1938		Gem. Jan./Febr. 1929/1938			Ult. Febr. 1938		Gem. ult. Febr. 1929/1938	
		abs.	proc.	abs.	proc.		abs.	proc.	abs.	proc.
Padi	161	— 3	— 2%	— 9	— 5%	3.070	+ 6	+ 0,2%	+ 141	+ 5%
Maïs	786	+ 136	+ 21%	+ 11	+ 1%	314	— 82	— 21%	— 15	— 5%
Padi en maïs	947	+ 133	+ 16%	+ 2	+ 0,2%	3.384	— 76	— 2%	+ 126	+ 4%
Cassave	104	+ 15	+ 17%	+ 29	+ 39%	755	+ 34	+ 5%	+ 133	+ 21%
Andere knolgewassen	43	+ 7	+ 19%	+ 6	+ 16%	141	+ 7	+ 5%	+ 18	+ 15%
Peulvruchten	73	+ 9	+ 14%	+ 9	+ 14%	146	— 1	— 1%	+ 14	+ 11%
Overige gewassen	85	+ 2	+ 2%	+ 2	+ 2%	267	+ 6	+ 2%	+ 32	+ 14%
Totaal generaal	1.252	+ 166	+ 15%	+ 48	+ 4%	4.693	— 30	— 1%	+ 323	+ 7%

(Verslag van het Centraal Kantoor voor de Statistiek).

Overzicht van den economischen toestand.

Bron C.K.S.

BELANGRIJKSTE INDEXCIJFERS 1928 = 100[1])	Jav. Bank: Bankbiljetten in circulatie [2])	Jav. Bank: Tot. verrekend in clearing	Ned.-Indië: invoerwaarde	Ned.-Indië: uitvoerwaarde [7])	Ned.-Indië: invoergewicht	Ned.-Indië: uitvoergewicht	Invoerwaarde: Manufacturen, garens, enz.: Java en Mad.	Invoerwaarde: Manufacturen, garens, enz.: Buitengew.	Invoerwaarde: Machinerieën, enz.: Ned.-Indië	Uitvoergewicht uit Ned.-Indië (netto-gewicht): Suiker	Uitvoergewicht: Rubber[5])	Uitvoergewicht: Thee	Uitvoergewicht: Koffie[6])	Gewogen indexc. prijzen uitvoerprod. [13])	Prijs van padi boeloe: Java en Mad.	Prijzen van textiele goederen (groothandel)	Kosten van voeding v/d Inh. bevolking: Java en Mad.	Koersen v. aandeelen	Geoogste uitgestrektheid Inl. landbouwgewassen: Java en Mad. [3])	Geoogste uitgestrektheid Inl. landbouwgewassen: Java en Mad.	Productie sawahpadi: Java en Mad.	BELANGRIJKSTE INDEXCIJFERS 1928 = 100[1])
1922	85	[4])138	71	72	—	—	—	—	—	57	—	60	50	—	109	122	116	—	—	92	97	1922
1923	84	[4])142	63	87	—	—	—	—	—	72	—	69	33	—	99	122	106	—	—	93	96	1923
1924	84	[4])138	70	98	—	—	82	75	—	74	—	80	63	—	109	125	112	70	—	97	100	1924
1925	97	[4])125	84	114	—	—	106	114	—	82	—	72	60	—	110	123	111	83	—	91	94	1925
1926	106	[4])105	89	101	—	—	88	104	—	67	—	89	64	—	117	109	117	96	—	98	100	1926
1927	101	[4])110	90	104	—	—	91	100	—	78	91	94	74	—	106	101	107	104	—	103	103	1927
1928	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	—	100	100	1928
1929	97	100	109	94	119	105	100	106	122	95	108	104	71	93	102	99	106	94	—	95	97	1929
1930	86	76	86	75	100	103	77	78	84	88	111	103	54	60	93	91	102	71	—	101	104	1930
1931	77	66	57	50	78	84	56	55	39	61	124	113	60	40	59	67	69	47	—	100	101	1931
1932	70	49	41	36	61	89	43	46	24	59	110	113	99	29	44	51	51	28	—	104	107	1932
1933	63	42	33	31	59	88	39	43	20	45	125	103	62	29	34	44	42	29	—	108	109	1933
1934	59	39	30	34	56	94	35	37	22	43	138	92	71	34	36	44	41	28	—	104	103	1934
1935	54	38	28	31	58	97	30	33	24	41	98	94	71	31	38	42	43	29	—	109	112	1935
1936	50	42	29	38	57	101	32	33	30	35	113	100	83	38	34	43	40	38	—	114	116	1936
1937	61	60	51	62	71	118	58	63	61	45	159	96	86	51	43	55	46	60	—	113	116	1937
Januari 1938	*61*	49	50	50	74	108	51	49	66	21	112	106	44	41	51	53	49	53	*103*	77	—	1938 Januari
Februari	*62*	43	47	47	79	96	46	38	64	24	133	95	50	41	52	53	49	51	*89*	92	—	Februari
Maart	*63*	50	52	55	69	109	45	47	72	41	133	106	46	38	51	52	49	50	*115*	118	—	Maart
April	*63*	46	48	46	66	104	33	33	76	31	142	117	35	36	46	53	47	48	*103*	130	—	April
Mei	*63*	56	50	42	66	115	43	40	64	31	105	115	40	36	42	55	47	48	*88*	173	—	Mei
Juni	*62*	44	41	43	56	119	39	40	62	72	107	99	46	37	42	56	46	48	*129*	190	—	Juni
Juli	*62*	54	46	43	62	122	45	40	71	73	116	98	68	41	42	56	46	52	*152*	126	—	Juli
Augustus	*61*	44	43	38	65	111	38	37	54	56	105	98	85	42	42	55	46	51	*137*	109	—	Augustus
September	*61*	48	48	37	62	110	45	42	66	24	92	94	101	41	44	52	46	48	*129*	101	—	September
October	*60*	50	51	43	80	124	43	41	70	39	103	107	78	43	45	53	46	52	*112*	92	—	October
November	*59*	49	52	38	73	122	53	46	76	43	91	99	75	42	46	53	46	51	*117*	88	—	November
December	*59*	47	74	39	99	126	74	67	110	52	56	106	51	42	46	52	45	50	*134*	71	—	December
1938	60	48	50	43	71	114	46	43	71	42	108	103	60	40	46	54	47	50	—	114	[15]) 125	1938
Januari 1939	*62*	47	34	49	51	117	29	18	61	43	150	100	46	41	46	52	45	48	*113*	85	—	1939 Januari
Februari	*62*	42	38	43	69	119	33	26	60	46	115	104	51	42	46	52	45	47	*107*	111	—	Februari
Maart	*63*																					Maart

× f 1000

GEDETAILLEERDE GEGEVENS	1938 Jan.	1938 Febr.	1938 Maart	1938 Aug.	1938 Sept.	1938 Oct.	1938 Nov.	1938 Dec.	1939 Jan.	1939 Febr.	1939 Maart	Gem. 1922/'38 Febr.	1938 Jan. t/m Febr.	1939 Jan. t/m Febr.
Financiewezen.														
Javasche Bank.														
Gem. discontorente	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%				
Beleeningsrente op effecten	[14]) 3-4%	[14]) 3-4%	[14]) 3-4%	[14]) 3-4%	[14]) 3-4%	[14]) 3-4%	[14]) 3-4%	[14]) 3-4%	[14]) 3-4%	[14]) 3-4%				
Plaatselijk giroverkeer	63.426	49.630	63.935	46.467	74.573	55.644	55.013	61.825	55.685	49.998				
Giroverkeer Ind. kantoren onderling	21.787	24.628	26.918	13.942	53.192	34.088	27.130	20.156	36.447	14.047				
Totaal verrekend in clearing	154.966	137.478	159.642	138.129	151.277	157.654	154.776	150.011	148.556	133.313				
Gem. in N.I. in bankoperatiën belegd kapitaal[8])	42.855	41.687	41.951	39.516	40.491	40.743	41.295	42.232	41.079	40.256	38.685	71.155	[12]) 42.271	[12]) 40.667
Buitenlandsche wissels	23.317	22.533	22.137	22.422	21.414	22.836	27.681	28.542	28.601	28.445	26.988	24.270	[12]) 22.925	[12]) 23.523
Rekening-courant saldi van anderen	81.075	76.846	80.967	65.858	71.581	80.215	83.293	82.351	80.621	82.480	81.773	49.271	[12]) 78.960	[12]) 81.551
Bankbiljettencirculatie der Jav. Bank	187.531	187.458	186.716	190.811	189.963	191.973	189.437	187.160	189.822	187.490	187.817	246.303	[12]) 187.495	[12]) 188.656
Landskassen.														
Stand der kassen, Java en Madoera[9])	20.687	21.732	23.502	23.141	24.495	26.319	26.103	28.535	29.439	30.161			[12]) 21.210	[12]) 29.800
Id. Buitengew.[9])	3.020	3.065	2.964	3.553	3.595	3.660	3.709	3.642	3.654	3.415			[12]) 3.043	[12]) 3.535
Geldcirculatie[10]).														
Bankbiljetten	— 1.987	— 1.737	+ 4.583	+ 2.364	— 1.592	— 110	— 2.622	— 288	— 1.092	— 1.459			— 3.724	— 2.551
Teekenmunt	— 1.086	— 345	— 829	— 713	— 161	— 1.068	+ 101	— 1.417	— 832	— 73			— 1.431	— 905
Pasmunt	— 568	— 494	— 327	— 262	— 208	— 283	— 351	— 1.324	— 549	— 485			— 1.062	— 1.034
Totaal	— 3.641	— 2.576	+ 3.427	+ 1.389	— 1.961	— 1.461	— 2.872	— 3.029	— 2.473	— 2.017			— 6.217	— 4.490
Landsmiddelen.														
Belastingen	19.832	17.798	27.004	23.130	21.669	22.271	20.054	22.636	17.618				37.630	
Monopolies	2.876	3.053	2.627	3.272	3.219	3.116	3.050	3.362	2.860				5.929	
Producten	3.107	3.465	5.859	5.096	3.777	6.035	4.505	3.193	2.432				6.572	
Bedrijven	8.019	5.016	5.505	6.132	5.745	6.398	5.798	6.919	8.129				13.035	
Diverse middelen	3.069	1.892	3.004	1.882	6.440	2.988	12.064	3.363	3.316				4.961	
Totaal-Generaal	36.903	31.224	43.999	39.512	40.850	40.808	45.471	39.473	34.355				68.127	
Postspaarbank.														
Inlagen, Ned.-Indië	2.834	2.368	2.749	3.229	2.619	3.112	2.683	2.983	3.317			1.491	5.202	
Terugbet. ,, ,,	2.060	1.654	1.968	2.476	2.460	2.439	2.434	2.507	2.583			1.246	3.714	
Pandhuizen.														
Uitleeningen Java en Madoera	6.680	6.177	6.469	6.097	6.061	6.048	6.067	8.011	6.500	6.514		10.401	12.857	13.014
" Buitengew.	963	880	952	901	754	950	903	1.161	981	990		985	1.842	1.970
Lossingen[11]) Java en Madoera	4.946	4.652	5.538	6.202	5.976	6.156	6.829	5.264	5.225	5.673		[16]) 9.266	9.598	10.898
,, Buitengew.	834	796	858	920	775	941	1.057	887	947	939		[16]) 1.170	1.631	1.886

[1]) De maandelijksche indexcijfers zijn berekend op basis van 1/12 van het jaarcijfer in 1928. [2]) De cursief gedrukte cijfers bij de bankbiljettencirculatie zijn iedere maand gebaseerd op het gemiddelde van het in dezelfde maand v/d jaren 1924 t/m 1928 gemidd. in circulatie zijnde bedrag. [3]) De cursief gedrukte cijfers bij de geoogste uitgestrektheid zijn gebaseerd op de geoogste uitgestrektheid v/d overeenkomstige maand 1928. Het jaar 1928 kan, wat de geoogste uitgestrektheid betreft, beschouwd worden als een normaal jaar. [4]) Boekjaar April t/m Maart. [5]) Ondernemingsrubber. [6]) Bruto-gewicht. [7]) Inclusief alle uitvoerrechten. [8]) Exclusief voorschotten aan het Gouvernement. [9]) Exclusief bankpapier en goudgeld en inclusief ingenomen munt, welke nog niet door de kassen onder haar kasvoorraden zijn opgenomen. [10]) Toe- en afvloeiing van ruilmiddelen naar (—) of uit (+) de kassen van het Land en van de Javasche Bank. [11]) Terugontvangen uit lossingen en veilingen. [12]) Gemiddeld. [13]) Indexcijfers op basis 1928 = 100, gewogen overeenkomstig de exporthoeveelheden in 1935.

[14]) Met ingang van 14 Jan. 1937 is de beleeningsrente op oblig. t/l Ned.-Indië en/of Nederland tot 3% en op alle andere oblig. en/of pandbrieven tot 3½% verlaagd. De beleeningsrente op aandeelen is 4% gebleven. [15]) Voorloopige raming. [16]) Gemiddeld 1925/1938.

		1938								1939			Gem. 1922/'38	1938	1939
		Jan.	Febr.	Mrt.	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mrt.	Febr.	Jan. t/m Febr.	
Indexc. uitstaande leensommen (Gem. Dec. 1924/'28 = 100). Java en Madoera		56	60	62	55	55	55	53	59	61	63				
Balanswaarde Gouv. panden J. en M.	× f 1000	463	469	487	522	505	533	484	529	591	686		2) 3.441	4) 466	4) 638
Balanswaarde Gouv. panden B.g.	× f 1000	2	4	5	7	8	10	13	15	16	19			4) 3	4) 18
Volkscredietbanken.															
Uitleeningen Java en Madoera	× f 1000	1.553	1.411	1.652	1.938	1.766	2.179	2.277	1.966	1.898	1.899			4) 1.482	4) 1.899
„ Buitengewesten	× f 1000	676	684	681	850	785	819	723	798	684	646			4) 680	4) 665
Terugbet. Java en Madoera	× f 1000	1.315	1.231	1.378	1.705	1.680	1.646	1.451	1.743	1.580	1.645			4) 1.273	4) 1.613
„ Buitengewesten	× f 1000	599	583	648	653	682	668	578	732	642	651			4) 591	4) 647
Achterstand Java en Madoera	× f 1000	2.578	2.486	2.386	2.016	1.932	1.852	1.817	1.716	1.690	1.667			4) 2.532	4) 1.679
„ Buitengewesten	× f 1000	1.038	1.032	1.009	956	955	918	938	909	918	928			4) 1.035	4) 923
Desabanken.															
Uitleeningen Java en M.	× f 1000	1.521	1.347	1.611	1.782	1.512	1.723	1.432	1.699	1.674	1.658			4) 1.434	4) 1.666
Terugbet. „ „ „	× f 1000	1.551	1.280	1.604	1.738	1.513	1.717	1.290	1.801	1.717	1.606			4) 1.416	4) 1.661
Achterstand „ „ „	× f 1000	45	47	44	26	24	24	22	21	24	24			4) 46	4) 24
Indexcijfers effectenkoersen[1].															
I. Aand. Rubbermijen	1928 = 100	58	55	52	60	56	61	60	58	54	53				
II. „ Suikermijen	1928 = 100	32	30	28	33	30	32	33	36	34	32				
III. „ Theemijen.	1928 = 100	60	58	57	60	59	62	62	61	61	57				
IV. „ Tabakmijen	1928 = 100	48	48	47	42	40	43	41	38	36	35				
V. „ Cult.banken	1928 = 100	37	35	35	40	39	40	41	40	38	36				
VI. „ Banken	1928 = 100	44	43	43	42	40	41	41	40	39	38				
VII. „ Handelmijen	1928 = 100	95	93	92	87	84	89	89	88	86	83				
VIII. „ Spoorwegmijen	1928 = 100	40	38	35	32	30	32	31	30	28	27				
IX. „ Scheepvaartmijen	1928 = 100	65	61	60	61	59	64	64	62	60	57				
Groep I t/m IX.	1928 = 100	53	51	50	51	48	52	51	50	48	47				
Koersen obl. Ind. leening 1937 (3%).		98 1/2	100 5/16	98 3/4	100 1/2	98 11/16	99 15/16	98 15/16	99 1/16	98 1/16	98				
Prijsniveau.															
Groothandel.															
Gewogen indexc. uitvoerprod. (1929 = 100)[3]		44	44	41	45	45	46	45	45	45	45				
Ongew. Indexc. uitvoerprod.	Indexcijfers 1913 = 100	47	46	46	45	44	43	43	43	43	44				
Invoerartikelen.															
Textiele goederen	Indexcijfers 1913 = 100	93	93	91	97	92	94	93	92	91	92				
Levensmiddelen	Indexcijfers 1913 = 100	92	92	92	92	91	91	90	88	90	90				
Metalen	Indexcijfers 1913 = 100	122	120	118	112	112	112	111	109	108	108				
Chemicaliën en verfstoffen	Indexcijfers 1913 = 100	81	81	80	74	75	74	74	74	74	74				
Diversen	Indexcijfers 1913 = 100	98	97	98	94	94	94	94	94	95	96				
Totaal	Indexcijfers 1913 = 100	96	95	94	93	92	92	92	91	91	91				
In- en uitvoerart. samen	Indexcijfers 1913 = 100	85	85	84	83	81	81	81	80	80	81				
Kosten van levensond. Gezin met inkomen in Januari 1929 van:															
f 63,09 (Groep I)	I.c. Jan. 1929 = 100	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53			
f 179,46 („ II)	I.c. Jan. 1929 = 100	56	57	57	57	57	57	57	57	57	58	57			
f 387,44 („ III)	I.c. Jan. 1929 = 100	59	59	59	59	59	60	60	59	60	61	61			
f 859,18 („ IV)	I.c. Jan. 1929 = 100	61	61	61	61	61	61	61	61	62	63	62			
Kosten van voeding.															
Eur. gezin (Groep IV) (Jan. 1929 = 100)		61	61	61	62	62	62	62	62	61	62	62			
Inh. bevolk. Java en Madoera (1913 = 100)		73	73	72	68	68	68	68	67	67	66				
Voortbrenging.															
Inlandsche Landbouw Java en Madoera.															
Geoogste uitgestrektheid															
padi	× 1000 ha	63	101	325	216	171	134	99	69	70	91		95	164	161
mais	× 1000 ha	287	363	271	132	93	134	151	177	320	466		387	650	786
cassave	× 1000 ha	46	43	51	138	161	105	85	52	51	53		39	89	104
knolgewassen	× 1000 ha	20	16	21	26	28	32	34	29	24	19		17	36	43
peulvruchten	× 1000 ha	32	32	47	128	114	95	91	53	32	41		32	64	73
overige gewassen	× 1000 ha	46	37	41	57	78	91	102	72	46	39		36	83	85
in totaal	× 1000 ha	494	592	756	697	645	591	562	452	543	709		606	1.086	1.252
Bijgeplante uitgestrektheid															
padi	× 1000 ha	1.180	830	183	89	73	109	386	623	1.317	688		770	2.010	2.005
mais	× 1000 ha	50	38	138	191	193	204	575	211	38	64		52	88	102
cassave	× 1000 ha	83	80	75	49	25	39	251	163	85	86		61	163	171
knolgewassen	× 1000 ha	23	19	21	32	25	21	56	35	24	22		20	42	46
peulvruchten	× 1000 ha	34	37	70	87	53	26	62	48	32	44		33	71	76
overige gewassen	× 1000 ha	46	40	49	78	53	39	79	55	43	44		40	86	87
in totaal	× 1000 ha	1.416	1.044	536	526	422	438	1.409	1.135	1.539	948		976	2.460	2.487

1) Noteeringen op de Amsterdamsche beurs. 2) Gemiddeld Jan. 1924/38. 3) Gewogen overeenkomstig de exporthoeveelheden in 1935.

		1938								1939			Gem. 1922/'38	1938	1939
		Jan.	Febr.	Maart	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Maart	Febr.	Jan. t/m Febr.	
Landbouwondernemingen Ned.-Indië.															
Productie van ondernemingen [1]).															
cacao	× 1000 kg	2	1	4	84	63	53	176	115	3	1			2	4
kina	× 1000 kg	794	668	972	1.038	1.032	1.040	798	653	804	901			1.462	1.705
koffie	× 1000 kg	408	348	413	13.134	6.231	2.040	781	672	453	640			756	1.094
palmolie	× 1000 kg	15.525	13.377	15.836	26.772	21.830	19.813	19.508	20.172	17.005	15.369			28.902	32.374
palmpitten	× 1000 kg	3.247	2.844	3.306	5.669	4.706	4.308	3.955	4.763	3.786	3.124			6.091	6.910
rubber	× 1000 kg	19.672	15.267	16.006	11.356	11.938	13.513	12.629	15.916	15.291	14.448			34.939	29.829
suiker (alle fabr.)	× 1000 kg	—	—	—	331.040	180.834	111.253	34.746	—	—	—			—	—
thee	× 1000 kg	6.583	6.505	6.935	6.449	6.616	7.131	6.654	7.394	6.849	6.194			13.088	13.043
Mijnwezen.															
steenkolenproductie[2])	× 1000 kg	114.205	105.511	116.890	114.273	110.213	117.966	109.756	123.154	117.900	119.231		94.233	219.716	237.131
aardolieproductie	× 1000 kg	602.510	568.513	633.711	597.478	606.686	637.196	626.356	653.363	648.199	607.992			1.171.023	1.256.191
tinproductie	× 1000 kg	1.991	2.642	3.239	2.239	2.070	1.922	1.834	1.637	2.158	1.507	1.713		4.633	3.665
Handel[3]).															
Invoer.															
Eetwaren en genotmiddelen (22/162) J. en M.	waarde × f 1000	3.123	3.996	3.358	3.498	3.455	3.094	3.339	4.673	3.079	3.018			7.119	6.097
Eetwaren en genotmiddelen (22/162) B.g.	waarde × f 1000	3.717	3.559	3.946	3.610	3.986	4.549	3.967	4.915	2.834	3.209			7.276	6.043
Kedelee (31) J. en M.	waarde × f 1000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			—	—
Rijst (71/74) J. en M.	waarde × f 1000	198	1.158	150	—	7	—	10	—	—	—			1.356	—
Rijst (71/74) B.g.	waarde × f 1000	1.523	1.619	1.774	1.693	1.934	2.110	1.749	2.114	1.228	1.273			3.142	2.501
Meststoffen (353/359) J. en M.	waarde × f 1000	1.068	893	298	460	267	226	392	805	398	947			1.961	1.345
Meststoffen (353/359) B.g.	waarde × f 1000	532	176	176	46	73	400	502	173	244	315			708	559
Aardewerk (423/447) J. en M.	waarde × f 1000	75	89	101	131	112	136	104	130	75	72			164	147
Aardewerk (423/447) B.g.	waarde × f 1000	62	57	76	48	41	47	45	70	28	32			119	60
Garens, manufacturen v.a.s., touw en touwwerk, kleederen en modewaren (549/606) J. en M.	waarde × f 1000	8.416	7.596	7.483	6.279	7.430	7.080	8.693	12.300	4.714	5.500			16.012	10.214
Garens, manufacturen v.a.s., touw en touwwerk, kleederen en modewaren (549/606) B.g.	waarde × f 1000	2.729	2.156	2.638	2.071	2.343	2.302	2.559	3.731	1.016	1.454			4.885	2.470
IJzer en ijzerlegeeringen (687/754) J. en M.	waarde × f 1000	1.968	2.424	2.025	1.849	2.012	2.300	1.894	3.169	2.229	1.888			4.392	4.117
IJzer en ijzerlegeeringen (687/754) B.g.	waarde × f 1000	2.131	2.686	3.407	1.486	1.739	1.817	1.383	1.903	934	1.709			4.817	2.643
Machinerieën, werktuigen, toestellen, instrumenten, enz. (843/958) J. en M.	waarde × f 1000	3.250	2.996	3.315	2.644	3.440	3.110	3.434	5.555	3.339	3.268			6.246	6.607
Machinerieën, werktuigen, toestellen, instrumenten, enz. (843/958) B.g.	waarde × f 1000	2.007	2.007	2.317	1.559	1.717	2.370	2.502	3.043	1.457	1.419			4.014	2.876
Geheele invoer J. en M.	waarde × f 1000	26.198	25.096	25.790	23.473	26.108	26.428	27.911	41.920	19.494	20.512			51.294	40.006
Geheele invoer B.g.	waarde × f 1000	14.302	13.196	15.863	11.491	12.422	14.767	14.100	18.010	8.142	10.368			27.498	18.510
Eetwaren en genotmiddelen (22/162) J. en M.	bruto-gewicht × 1000 kg	14.353	28.275	14.237	15.472	14.647	13.778	14.708	21.024	13.276	14.096			42.628	27.372
Eetwaren en genotmiddelen (22/162) B.g.	bruto-gewicht × 1000 kg	31.805	32.867	36.121	34.994	39.295	44.051	37.114	45.006	26.653	28.542			64.672	55.195
Kedelee (31) J. en M.	bruto-gewicht × 1000 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			—	—
Rijst (71/74) J. en M.	bruto-gewicht × 1000 kg	2.605	17.003	2.131	3	104	4	154	1	2	4			19.608	6
Rijst (71/74) B.g.	bruto-gewicht × 1000 kg	22.496	24.204	26.504	25.837	29.574	32.513	26.692	31.942	18.503	19.360			46.700	37.863
Meststoffen (353/359) J. en M.	bruto-gewicht × 1000 kg	16.770	13.200	4.849	7.396	3.822	5.011	6.215	13.345	6.204	14.222			29.970	20.426
Meststoffen (353/359) B.g.	bruto-gewicht × 1000 kg	10.304	3.459	2.946	611	1.459	7.259	7.401	3.034	3.888	6.387			13.763	10.275
Aardewerk (423/447) J. en M.	bruto-gewicht × 1000 kg	648	737	799	975	808	956	723	916	526	592			1.385	1.118
Aardewerk (423/447) B.g.	bruto-gewicht × 1000 kg	457	468	601	359	314	339	331	508	196	243			925	439
Garens, manufacturen v.a.s., touw en touwwerk, kleederen en modewaren (549/606) J. en M.	bruto-gewicht × 1000 kg	14.385	13.413	7.487	5.847	6.969	8.574	14.405	14.337	5.650	6.584			27.798	12.234
Garens, manufacturen v.a.s., touw en touwwerk, kleederen en modewaren (549/606) B.g.	bruto-gewicht × 1000 kg	3.060	2.723	2.854	2.674	3.067	3.077	3.086	3.977	1.687	1.859			5.783	3.546
IJzer en ijzerlegeeringen (687/754) J. en M.	bruto-gewicht × 1000 kg	9.413	13.469	10.664	10.693	11.548	13.601	11.241	19.144	14.303	12.787			22.882	27.090
IJzer en ijzerlegeeringen (687/754) B.g.	bruto-gewicht × 1000 kg	9.158	13.658	17.384	7.078	8.982	9.657	7.206	9.267	5.086	9.124			22.816	14.210
Machinerieën, werktuigen, toestellen, instrumenten, enz. (843/958) J. en M.	bruto-gewicht × 1000 kg	4.421	3.922	4.345	2.374	2.983	2.428	2.569	4.810	2.610	2.625			8.343	5.235
Machinerieën, werktuigen, toestellen, instrumenten, enz. (843/958) B.g.	bruto-gewicht × 1000 kg	2.398	2.814	3.292	1.804	2.016	3.435	2.764	3.352	1.475	1.604			5.212	3.079
Geheele invoer J. en M.	bruto-gewicht × 1000 kg	95.716	105.986	75.881	81.898	70.510	80.136	82.883	132.928	68.394	86.072			201.702	154.466
Geheele invoer B.g.	bruto-gewicht × 1000 kg	78.834	80.408	87.285	70.898	75.788	107.227	88.266	100.030	52.501	76.584			159.242	129.085
Uitvoer.															
Ondern. rubber (73/76)[4]) J. en M.	waarde × f 1000	3.002	4.334	2.822	1.740	1.473	2.097	1.858	875	3.517	2.505			7.336	6.022
Ondern. rubber (73/76)[4]) B.g.	waarde × f 1000	5.965	6.365	5.021	2.806	2.533	3.624	3.195	2.227	5.692	4.564			12.330	10.256
Bevolk. rubber (1075, 1076, 1077, 2075, 2076)[4]) B.g.	waarde × f 1000	6.236	5.076	6.793	4.346	3.753	5.886	2.807	1.324	9.929	5.392			11.312	15.321
Uitvoerrechten: ondern. rubber	waarde × f 1000	847	1.048	1.006	777	685	778	688	422	778	598			1.895	1.376
Uitvoerrechten: bevolk. rubber	waarde × f 1000	1.169	937	1.346	928	808	1.416	688	333	1.391	763			2.106	2.154
Koffie (158/171) J. en M.	waarde × f 1000	524	592	494	471	851	562	473	285	324	452			1.116	776
Koffie (158/171) B.g.	waarde × f 1000	660	701	599	987	973	837	806	618	508	444			1.361	952
Copra (188) J. en M.	waarde × f 1000	53	88	12	—	3	—	—	—	—	—			141	—
Copra (188) B.g.	waarde × f 1000	5.729	2.923	3.512	2.377	2.744	1.994	2.204	2.134	1.982	2.202			8.652	4.184
Klapperolie (199) J. en M.	waarde × f 1000	461	94	216	282	177	65	43	40	8	156			555	164
Suiker, alle fabriekssuiker, excl. residu (220/225) J. en M.	waarde × f 1000	1.982	2.364	4.124	4.411	1.974	3.579	3.903	4.828	4.171	4.741			4.346	8.912
Cassaveprod. (239/243) J. en M.	waarde × f 1000	713	717	641	882	1.014	814	827	932	676	733			1.430	1.409
Thee (245/246) J. en M.	waarde × f 1000	3.675	3.452	4.291	3.557	3.474	3.799	3.652	3.837	3.709	3.896			7.127	7.605
Thee (245/246) B.g.	waarde × f 1000	840	790	761	958	875	1.089	892	989	847	877			1.630	1.724
Aardolien (289/308) J. en M.	waarde × f 1000	346	219	717	279	347	419	264	172	136	243			565	379
Aardolien (289/308) B.g.	waarde × f 1000	13.404	12.147	15.160	10.848	12.424	13.366	13.290	14.167	12.154	11.050			25.551	23.204
Geheele uitvoer[4]) J. en M.	waarde × f 1000	16.300	17.744	21.923	18.384	15.660	18.310	16.822	17.027	19.100	19.614			34.044	38.714
Geheele uitvoer[4]) B.g.	waarde × f 1000	46.884	42.758	48.169	29.959	31.457	36.028	31.780	33.791	44.001	35.869			89.642	79.870
Tot. uitvoerrechten J. en M.	waarde × f 1000	423	512	566	511	433	482	434	319	478	402			935	880
Tot. uitvoerrechten B.g.	waarde × f 1000	2.524	2.209	2.482	1.632	1.486	2.194	1.382	921	2.171	1.397			4.733	3.568

[1]) De cijfers van cacao, kina, koffie, palmolie, palmpitten en thee zijn ramingen van de productie van alle ondernemingen, welke zijn verkregen door ophooging tot 100% van de productie van een aantal regelmatig rapporteerende ondernemingen. [2]) Voornaamste mijnen. [3]) De tusschen haakjes geplaatste cijfers achter de artikelen zijn de goederensoortnummers van de Handelsstatistiek. [4]) In de uitvoerwaarde zijn de aan uitvoerrecht geheven bedragen niet begrepen.

	1938 Jan.	1938 Febr.	1938 Maart	1938 Aug.	1938 Sept.	1938 Oct.	1938 Nov.	1938 Dec.	1939 Jan.	1939 Febr.	1939 Maart	Gem. 1922/'38 Febr.	1938 Jan. t/m Febr.	1939 Jan. t/m Febr.
(netto-gewicht × 1000 kg)														
Ondernemingsrubber (73/76) J. en M.	4.548	6.494	5.759	4.833	4.091	4.558	4.039	1.903	6.896	4.911			11.042	11.807
Ondernemingsrubber (73/76) B.g.	9.021	9.547	10.234	7.794	7.035	7.879	6.945	4.842	11.158	8.949			18.568	20.107
Bevolkingsrubber (bruto) (1075, 1076, 1077, 2075, 2076) B.g.	13.567	11.980	16.084	11.010	9.508	18.190	8.672	4.089	21.535	11.716			25.547	33.251
Bevolkingsrubber (droog aequivalent)	*13.325*	*11.720*	*15.777*	*10.846*	*9.368*	*17.924*	*8.546*	*4.032*	*21.244*	*11.537*	*14.664*		*25 045*	*32.781*
Koffie (bruto) (158/171) J. en M.	1.993	2.265	2.237	2.201	4.078	2.682	2.356	1.365	1.693	2.403			4.258	4.096
Koffie (bruto) (158/171) B.g.	2.288	2.633	2.249	6.057	5.774	4.956	4.963	3.660	2.800	2.533			4.921	5.333
Copra (188) J. en M.	529	1.072	146	—	49	—	—	—	—	—			1.601	—
Copra (188) B.g.	57.872	30.583	42.401	44.331	51.181	40.954	45.438	44.023	43.449	48.276			88.455	91.725
Klapperolie (bruto) (199) J. en M.	2.816	657	1.729	2.486	1.553	654	424	402	92	1.636			3.473	1.728
Suiker, alle fabriekssuiker, excl. residu (220/225) J. en M.	45.126	50.866	85.619	118.417	51.304	81.461	91.253	110.703	90.158	97.499			95.992	187.657
Cassaveproducten (239/243) J. en M.	19.975	19.508	16.614	24.716	27.250	24.311	24.959	28.148	21.362	22.688			39.483	44.050
Thee (245/246) J. en M.	4.981	4.498	5.235	4.455	4.348	4.818	4.629	4.864	4.702	4.946			9.479	9.648
Thee (245/246) B.g.	1.144	1.000	932	1.206	1.103	1.391	1.138	1.263	1.081	1.120			2.144	2.201
Aardoliën (bruto) (289/308) J. en M.	12.125	5.883	13.700	9.537	11.417	11.859	8.039	9.056	6.923	8.653			18.008	15.576
Aardoliën (bruto) (289/308) B.g.	489.173	438.139	496.984	413.192	468.574	576.648	536.451	567.561	509.492	476.722			927.312	986.214
Geheele uitvoer (bruto) J. en M.	148.517	129.013	183.255	242.515	178.941	184.513	214.630	205.722	212.477	226.777			277.530	439.254
Geheele uitvoer (bruto) B.g.	721.080	644.486	692.433	645.163	704.472	808.376	764.294	801.260	725.260	727.467			1.365.566	1.452.727
Verkeer.														
Ontvangsten reizigersvervoer. (× 1000)														
S.S. Java en Madoera	599	610	643	746	731	766	779	744	644	615		1.137	1.209	1.259
N.I.S.	85	82	88	96	91	113	118	102	88	85		218	166	173
S.J.S., O.J.S., S.D.S., S. C. S.[2])	122	124	124	139	143	145	151	138	124			274	246	
S.S. Buitengewesten	100	91	95	97	94	114	92	90	96	79		122	191	175
Deli Spoorweg Mij.	49	48	51	46	44	47	60	48	48	43		116	98	91
Ontvangsten goederenvervoer. (× 1000)														
S.S. Java en Madoera	1.323	1.162	1.404	1.685	1.540	1.667	1.387	1.539	1.346	1.228		1.927	2.485	2.575
N. I. S.	437	398	490	486	531	526	418	448	365	352		641	835	717
S.J.S., O.J.S., S.D.S., S. C. S.[2])	189	177	214	282	222	224	192	220	199			338	366	
S.S. Buitengewesten	312	265	318	348	333	384	285	334	320	298		321	578	617
Deli Spoorweg Mij.	385	320	333	376	334	377	357	373	334	326		391	706	660
Indexcijfers vrachttarieven														
naar Europa (1923/'25 = 100)	87.2	89.2	89.2	86.2	86.2	85.8	83.4	82.2	80.2	80.0	79.9			
,, Ver. Staten (1923/'25 = 100)	106.5	105.0	105.8	87.9	88.5	87.7	87.8	87.7	88.0	87.2	87.8			
Ontvangsten Posterijen[3]) (× f 1000)														
Java en Madoera	547	563	556	655	583	654	617	947	590	649		575	1.110	1.239
Buitengewesten	198	195	195	217	203	228	212	330	213	233		173	393	446
Ontvangsten telegrafie. (× f 1000)														
Java en Madoera	281	236	270	278	277	295	246	303	291	242		318	517	533
Buitengewesten	85	76	128	96	135	89	91	147	85	86		132	161	170
Ontvangsten telefonie (× f 1000)														
Java en Madoera	535	536	546	591	569	565	573	594	555	576		711	1.071	1.131
Buitengewesten	79	79	79	86	82	83	82	82	81	82		77	158	163
Verbruik.														
Opbrengst opiummiddel.														
Java en Madoera × f 1000	346	318	351	426	409	407	385	389	356	341		998	664	697
Buitengewesten ,, ,,	671	626	650	624	599	593	561	596	544			[5]) 1.215	[6]) 671	[6]) 544
Petroleumverbruik[4]).														
Java en Madoera × 1000 l	16.863	20.616	14.204	19.024	21.669	14.913	19.576	26.321	18.432	13.650		[1]) 19.697	37.479	32.082
Buitengewesten ,, ,,	7.719	7.428	7.411	9.344	9.295	7.290	8.611	10.529	8.060			[1]) 6.892	15.147	
Benzine-verbruik[4]).														
Java en Madoera × 1000 l	8.868	8.163	5.328	10.231	10.470	12.346	8.682	11.687	11.146	9.682		[1]) 9.465	17.030	20.828
Buitengewesten ,, ,,	5.645	6.621	6.800	6.639	7.555	6.295	6.359	6.023	5.870			[1]) 5.118	12.266	
Lucifersverbruik[4]).														
N.-Indië × 1000 gros ds.	116	66	73	65	95	54	111	98	79			[1]) 250	182	
Zoutregie—Zoutverbruik.														
Java en Madoera × 1000 kg	9.032	8.900	9.986	9.945	9.659	9.823	9.372	9.665	9.762	9.048			17.931	18.810
Buitengewesten ,, ,,	4.762	4.861	5.122	4.918	5.210	5.414	4.502	5.203	4.745	4.636			9.623	9.380
In totaal ,, ,,	13.794	13.761	15.109	14.863	14.869	15.236	13.875	14.868	14.506	13.684			27.555	28.190
Arbeid.														
Mutaties contractkoelies.														
Uit Java vertrokken naar:														
Sumatra: eigen werving	3	2	—	—	79	25	—	—	—				5	
vrije emigratie D.P.V. en A.V.R.O.S.	2.182	1.303	1.270	996	1.385	889	703	1.392	1.194				3.485	
overig N.-I.	829	821	861	590	231	644	963	669	573				1.650	
Suriname en buitenl.	301	—	395	30	434	—	309	—	309				301	
totaal vertrokken uit Java.	3.315	2.126	2.526	1.616	2.129	1.558	1.975	2.061	2.076				5.441	
Naar Java terugg. uit:														
Sumatra: eigen werving	31	40	51	20	25	27	52	56	52				71	
vrije emigratie D.P.V. en A.V.R.O.S.	429	379	392	590	542	491	619	581	636				808	
overig N.I.	285	359	440	617	333	527	531	434	407				644	
Suriname en buitenl.	—	16	24	—	14	1	29	—	35				16	
totaal terugg. naar Java	745	794	907	1.227	914	1.046	1.231	1.071	1.130				1.539	
Arbeidsbeurzen.														
Ultimo v/d mnd. ingeschreven werkzoekenden	18.150	17.098	16.861	16.732	16.409	16.467	16.528	18.976	20.232	17.330				
In de mnd. geregistreerde:														
werkzoekenden	3.522	2.499	2.991	3.329	2.850	2.996	2.837	5.929	4.866				6.021	
aanvragen v. werkgevers	804	660	766	847	698	811	992	956	987				1.464	
plaatsingen	556	455	555	615	501	573	574	737	748				1.011	

[1]) Gemidd. 1925/1938.
[2]) Semarang-Joana Stoomtram Mij., Oost-Java St. Mij., Serajoedal St. Mij., Semarang-Cheribon St. Mij. [3]) Exclusief vergoeding voor vrijdom van briefport.
[4]) Hoeveelheden waarop accijns is betaald. [5]) Gem. Jan. 1922/'38. [6]) Januari.

Rijstvervoer.

I. In- en uitvoer van gepelde rijst van en naar het buitenland gedurende **Januari** 1939 in 1000 kg **bruto.**

A. Uitvoer naar het buitenland.

Landen van bestemming	JAVA & MADOERA	BALI & LOMBOK	OVERIGE GEWESTEN	TOTAAL NED.-INDIE
Nederland	102	771	—	873
Nederland v.o.	—	—	—	—
Frankrijk	129	—	—	129
Frankrijk v.o.	—	—	—	—
België & Luxemburg	—	—	—	—
Noorwegen	—	—	—	—
Unie van Zuid-Afrika	—	—	—	—
Arabië met Palestina	—	—	—	—
Penang	—	—	—	—
Singapore	4	—	—	4
Serawak	—	—	—	—
Australië	—	—	—	—
Sabang	—	—	28	28
Onbekend	—	—	—	—
Totaal	235	771	28	1.034

B. Invoer uit het buitenland.

1. In Java-Madoera.

Artikelen	TG-PRIOK	SOERABAIA	SEMARANG	CHERIBON	TJILATJAP	OVERIGE HAVENS	TOTAAL JAVA & MADOERA
Britsch-Indische rijst	1	—	—	—	—	—	1
Saigon ,,	—	—	—	—	—	—	—
Siam ,,	—	—	—	—	—	—	—
N.a.g. ,,	—	1	—	—	—	—	1
Totaal	1	1	—	—	—	—	2

2. In de Buitengewesten.

	SUMATRA											BORNEO		CELEBES		Molukken	Overige Gewesten	TOTAAL BUITEN-GEWESTEN
	Sum. Oostkust		Atjeh en Onderh.	Sum. Westkust	Riouw en Onderh.	Vrijgebied Riouw	Djambi	Palembang	Bangka	Billiton	Rest Sumatra	W.-afd. v. Borneo	Z.- en O.-afd. v. Borneo	Celebes en Onderh.	Menado			
	Afd. Beng-kalis	Overig S.O.K.																
Br.-Ind. rijst.	317	7.138	—	—	—	—	—	—	38	—	48	11	—	—	—	—	—	7.552
Saigon ,,	123	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	145	—	—	268
Siam ,,	1.970	731	—	—	206	—	—	—	2.525	474	—	3.666	—	—	—	—	—	9.572
N.a.g. ,,	84	616	15	—	18	—	54	53	52	47	—	111	29	—	9	22	—	1.110
Totaal..	2.494	8.485	15	—	224	—	54	53	2.615	521	48	3.788	29	—	154	22	—	18.502

C. Van de Buitengewesten (behalve Bali/Lombok en Celebes en O.) naar andere Buitengewesten en Java en Madoera.

VAN \ NAAR	Sumatra: Sum. Oostk.					Sumatra: Riouw & O.							Borneo		Celebes						
	Afd. Bengkalis	Overig S.O.K.	Atjeh & O.	Tapanoeli	S. W. K.	Indragiri	Riouw (vrijgebied)	Djambi	Palembang	Lamp. Distr.	Benkoelen	Banka & O.	W.A. Borneo	Z.O. Borneo	Celebes & O.	Menado	Molukken	Timor & O.	Bali/Lombok	Java en Mad.	Totaal
												Februari 1939 (voorl. cijfers)									
Afd. Bengkalis..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Overig S.O.K...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atjeh & O.	—	—	—	—	152	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	152
Tapanoeli	—	—	15	—	281	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	296
S.W.K.	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Indragiri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Riouw (vrijgebied)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Djambi	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
Palembang	—	—	—	—	77	—	—	309	—	—	—	15	76	—	—	—	—	—	—	1.347	1.824
Lamp. Distr....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	25
Benkoelen......	—	—	—	—	317	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	317
W.A. Borneo ...	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Z.O. Borneo....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Menado........	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Timor & O.[2])...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	8	—	11
Totaal	—	—	15	6	827	16	1	309	—	—	—	15	76	3	—	—	—	—	8	1.372	2.648
												Jan. t/m Februari 1939[1])									
Afd. Bengkalis..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Overig S. O. K. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atjeh & O. ...	—	—	—	—	592	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	592
Tapanoeli......	—	—	21	—	407	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	428
S. W. K........	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
Indragiri.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Riouw (vrijgebied)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Djambi.........	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
Palembang......	—	—	—	—	184	—	—	666	—	—	—	18	142	—	—	—	—	—	—	2.162	3.172
Lamp. Distr.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	29
Benkoelen......	—	—	—	—	373	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	373
W. A. Borneo...	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Z. O. Borneo....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	25
Menado	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Timor & O.[2])...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	10	—	33	—	46
Totaal.....	—	—	21	12	1.556	30	1	666	—	—	—	18	142	3	—	—	10	—	33	2.216	4.708

D. Van Bali/Lombok naar andere Buitengewesten en Java en Madoera.

Van Bali/Lombok naar:	Palembang	Banka & O.	Z.O. Borneo	Celebes & O.	Menado	Molukken	Timor & O.	Java en Mad.	Totaal
Februari 1939	16	—	16	52	62	221	79	53	499
Jan. t/m Febr. 1939[1])	27	1	40	105	133	487	141	143	1.077

E. Van Celebes en O. naar andere Buitengewesten en Java en Madoera.

Van Celebes & O. naar:	Lamp. Distr.	Z.O. Borneo	Menado	Molukken	Timor & O.	Java en Mad.	Totaal
Februari 1939	—	1.790	1.911	962	189	72	4.924
Jan. t/m Febr. 1939[1])	148	4.636	4.395	2.008	388	394	11.969

1) In de overzichten van het vervoer van Januari af zijn de aanvullingen en correcties op de cijfers van de vorige maand verwerkt.
2) Van het tolkantoor Bima (Timor en O.) werden over Februari nog geen gegevens ontvangen.

II. Vervoer van rijst (alle soorten) over zee binnen Nederlandsch-Indië gedurende **Februari** 1939 in 1000 kg **netto.**

A. Java en Madoera in Februari 1939 intragewestelijk (voorloopige cijfers).

Naar / Van / Uitvoerhaven	West-Java						Midden-Java							Oost-Java											Totaal
	Tandj. Priok	Kl. Havens W. v. Priok	Indramajoe	Cheribon	Pl. Ratoe	Kl. Havens Z. Kust	Tegal	Pekalongan	Semarang	Japara	Djoewana	Lasem	Karimon Djawa	Toeban	Sidajoe	Doekoen	Soerabaja	Pasoeroean	Probolinggo	Panaroekan	Banjoewangi	Sangkapoera	Madoera	Eil. Oost Madoera	
Tg. Priok ..	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	7
Pamanoekan	60	—	—	—	146	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	—	—	—	—	—	—	—	229
Cheribon....	246	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	246
Tegal	616	—	—	83	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	709
Pekalongan ..	203	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	229
Semarang ...	13	—	—	71	—	—	18	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106
Japara	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
Djoeana.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rembang ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soerabaja ...	2.636	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	85	29	—	—	—	—	—	56	481	1	3.299
Pasoeroean ..	495	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	290	3	788
Probolinggo	1.025	—	—	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	319	—	1.366
Panaroekan..	301	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	11	189	7	515
Banjoewangi	3.441	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—	331	—	3.807
Kalianget ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	6	5	15
Totaal Febr. 1939	9.036	4	—	176	146	—	44	—	16	—	—	—	9	11	85	29	26	44	2	—	—	67	1.616	16	11.327
id. Jan. t/m Febr. 1939[1])	13.966	60	—	594	316	—	142	84	104	—	—	—	14	96	166	43	87	62	2	—	—	129	3.763	26	19.654

B. Van Java en Madoera naar de Buitengewesten.

	Sumatra													Borneo		Celebes					Totaal
	Sum. Oostk.					Riouw & O.															
	Afd. Bengkalis	Overig S.O.K.	Atjeh & O.	Tapanoeli	S. W. K.	Indragiri	Riouw (vrijgebied)	Djambi	Palembang	Lamp. Distr.	Benkoelen	Banka & O.	Billiton	W.A. Borneo	Z.O. Borneo	Celebes & O.	Menado	Molukken	Timor & O.	Bali/Lombok	
Februari 1939 (voorl. cijfers)																					
Merak	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Tg. Priok ...	—	7	15	5	41	—	—	18	4	33	21	56	8	55	—	1	—	—	—	—	264
Pamanoekan	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	10
Cheribon ...	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	197	—	—	—	—	—	—	208
Tjilatjap	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tegal	—	—	3	—	27	—	—	38	217	8	7	3	31	123	—	—	—	—	—	—	457
Pekalongan...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Semarang ...	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	11	—	887	3	—	—	—	—	—	906
Japara	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rembang ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soerabaja......	—	23	112	—	—	—	—	34	692	65	—	69	6	512	842	—	7	140	25	—	2.527
Pasoeroean ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Probolinggo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	—	—	—	—	—	79
Panaroekan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	7
Banjoewangi	—	6	—	—	—	—	—	—	59	—	—	7	—	187	145	2	454	279	—	85	1.224
Sangkapoera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalianget ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	9	36	131	5	68	—	—	95	972	126	30	147	45	1.961	1.076	11	461	419	25	85	5.702
Jan. t/m Febr. 1939 [1])																					
Merak	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43
Tg. Priok ...	—	25	28	10	86	—	—	42	9	51	28	153	18	108	1	1	—	—	—	—	560
Pamanoekan	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	18
Cheribon......	12	—	1	—	3	—	—	1	—	—	8	3	—	362	—	—	—	—	—	—	390
Tjilatjap	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tegal	—	—	8	—	63	—	—	64	372	8	15	4	56	224	—	—	—	—	—	—	814
Pekalongan...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Semarang ...	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	30	—	1.567	22	—	—	—	—	—	1.628
Japara	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rembang ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soerabaja......	7	48	282	—	—	—	11	120	1.664	65	—	167	6	602	1.723	52	7	241	47	—	5.042
Pasoeroean ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Probolinggo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	108	—	—	—	—	—	108
Panaroekan ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	13
Banjoewangi	—	6	—	—	—	—	—	—	103	—	—	10	—	187	299	2	977	526	—	175	2.285
Sangkapoera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalianget ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	22	79	319	10	152	—	11	236	2.148	167	51	367	80	3.050	2.166	70	984	767	47	178	10.904

1) In de overzichten van het vervoer van Januari af zijn de aanvullingen en correcties op de cijfers van de vorige maand verwerkt.

PUBLICATIES VAN HET CENTRAAL KANTOOR VOOR DE STATISTIEK

MAANDSTATISTIEKEN

BETREFFENDE DEN IN- EN UITVOER DER BELANGRIJKSTE HANDELSARTIKELEN VAN JAVA EN MADOERA EN DE BUITENGEWESTEN

PRIJS INCLUSIEF PORTO VOOR HET BINNENLAND

	per jaarg.	per aflev.
(1) Uitvoer Java en Madoera	f 3.50	f 0,35
(2) Invoer Java en Madoera	„ 8,–	„ 0,80
(3) Uitvoer der belangrijkste havens van Java en Madoera	„ 5,–	„ 0,50
(4) Invoer van Garens en Manufacturen van Java en Madoera.	(begrepen in No. 2)	
(5) Invoer der belangrijkste havens van Java en Madoera	f 18,–	f 1,80
(6) Uitvoer Sumatra's Oostkust (incl. havenstatistiek)	„ 3,50	„ 0,35
(7) Invoer Sumatra's Oostkust (Belawan)	„ 6.–	„ 0,60
(8) Havenstatistiek: In- en uitvoer Padang, Makassar en Palembang	„ 15,–	„ 1,50

	per jaarg.	per aflev.
(9) Uitvoer Buitengewesten	f 7,50	f 0,75
(10) Invoer Buitengewesten	„ 7,50	„ 0,75
(11) In- en uitvoer Menado	„ 2,50	„ 0,25
(12) Invoer van Garens en Manufacturen in de Buitengewesten ...	(begrepen in No. 10)	
(13) Automobielstatistiek	f 10,–	f 1,–
Maandstatistiek van de Interinsulaire Handelsbeweging der Buitengewesten.		
No. 21 (Handel van de Residenties van Sumatra met Java en Madoera)	„ 2,50	„ 0,25
No. 22 (Handel van de Residenties van Borneo en de Groote Oost met Java en Madoera)	„ 2,50	„ 0,25
Een jaarabonnement op beide nummers:	„ 3,50	„ 0,35

JAARABONNEMENT OP DE NUMMERS:

	BINNENLAND	BUITENLAND
1 t/m 5	f 30,–	f 35,–
6 „ 12	„ 35,–	„ 40,–
1 „ 12	„ 65,–	„ 75,–

Verschenen:

Indisch Verslag 1936. Deel I. TEKST VAN HET VERSLAG VAN BESTUUR EN STAAT VAN NED.-INDIE over het jaar 1935. Prijs f 3.50.

Indisch Verslag 1938. Deel II. STATISTISCH JAAROVERZICHT VAN NEDERANDSCH-INDIE over het jaar 1937. Prijs f 5.–.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 146. PRIJZEN, INDEXCIJFERS EN WISSELKOERSEN OP JAVA gedurende de jaren 1913–1937. Prijs f 1.50.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 147. ONDERWIJSSTATISTIEK Schooljaar 1935–1936. Prijs f 1.50.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 155. JAAROVERZICHT VAN DEN IN- en UITVOER VAN NEDERLANDSCH-INDIE gedurende het jaar 1937. Deel I. (Java en Madoera). Prijs f 4.–.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 156. STATISTISCH ZAKBOEKJE VOOR NEDERLANDSCH-INDIE 1938, betreffende het jaar 1937. Prijs f 1.50.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 157. DE LANDBOUWEXPORTGEWASSEN VAN NED.-INDIE in 1937. (Holl. & Eng Tekst). Prijs f 3.50.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 159. JAAROVERZICHT VAN DEN IN- en UITVOER VAN NEDERLANDSCH-INDIE gedurende het jaar 1937. Deel II. (Buitengew.). Prijs f 5.–.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 160. HANDELSSTATISTIEK VAN JAVA EN MADOERA gedurende de jaren 1825–1873. Prijs f 1.–.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 164. SCHEEPVAART-STATISTIEK VAN NEDERLANDSCH-INDIE gedurende de jaren 1825–1937.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 168. DE EERSTE INDISCHE HANDELSHUIZEN. Prijs f 1.–.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 169. JAAROVERZICHT VAN DEN IN- en UITVOER VAN NEDERLANDSCH-INDIE gedurende het jaar 1937. Deel III. (Landen van herkomst en bestemming). Prijs f 3.–.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 170. JAAROVERZICHT VAN DEN IN- en UITVOER VAN NEDERLANDSCH-INDIE gedurende het jaar 1937 deel IV (Gewestelijke Statistiek Buitengewesten). Prijs f 1.50.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 171. STATISTIEK VAN DE INTERGEWESTELIJKE HANDELSBEWEGING DER BUITENGEWESTEN over het jaar 1938. Prijs f 1.–.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 172. JAAROVERZICHT IN- en UITVOER VAN NEDERLANDSCH-INDIE 1938, deel III. (Voorloopige Cijfers). Prijs f 1.50.

Korte Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 15. ENKELE OPMERKINGEN OVER DE UITKOMSTEN VAN DE STATISTIEK DER PERSONEELE BELASTING gedurende 1929–1936. Prijs f 0.50.

Korte Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 16. TROPISCH AFRIKA ALS PRODUCENT VAN LANDBOUWEXPORTGEWASSEN. Prijs f 0.75.

Korte Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 18. PRIJSNIVEAU NED.-INDIE 1929 – Mei 1938. Prijs f 0.75.

Korte Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 29. DE BUITENLANDSCHE HANDEL VAN NEDERLANDSCH-INDIE gedurende het jaar 1937. Prijs f 0.50.

In bewerking:

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 158. ONDERWIJSSTATISTIEK Schooljaar 1936–1937. Prijs f 1.50.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 161. HANDELSSTATISTIEK VAN NEDERLANDSCH-INDIE gedurende de jaren 1874–1937.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 162. HANDELSBETREKKINGEN MET SINGAPORE gedurende de jaren 1825–1937.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 163. HANDELS- EN SCHEEPVAARTBETREKKINGEN MET NEDERLAND gedurende de jaren 1825–1937.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 165. DE CULTURES VAN NEDERLANDSCH-INDIE gedurende de jaren 1840–1937.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 166. HISTORISCHE PRIJZEN IN NEDERLANDSCH-INDIE sedert het jaar 1825.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 167. DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING VAN NED.-INDIE gedurende de jaren 1823–1937.